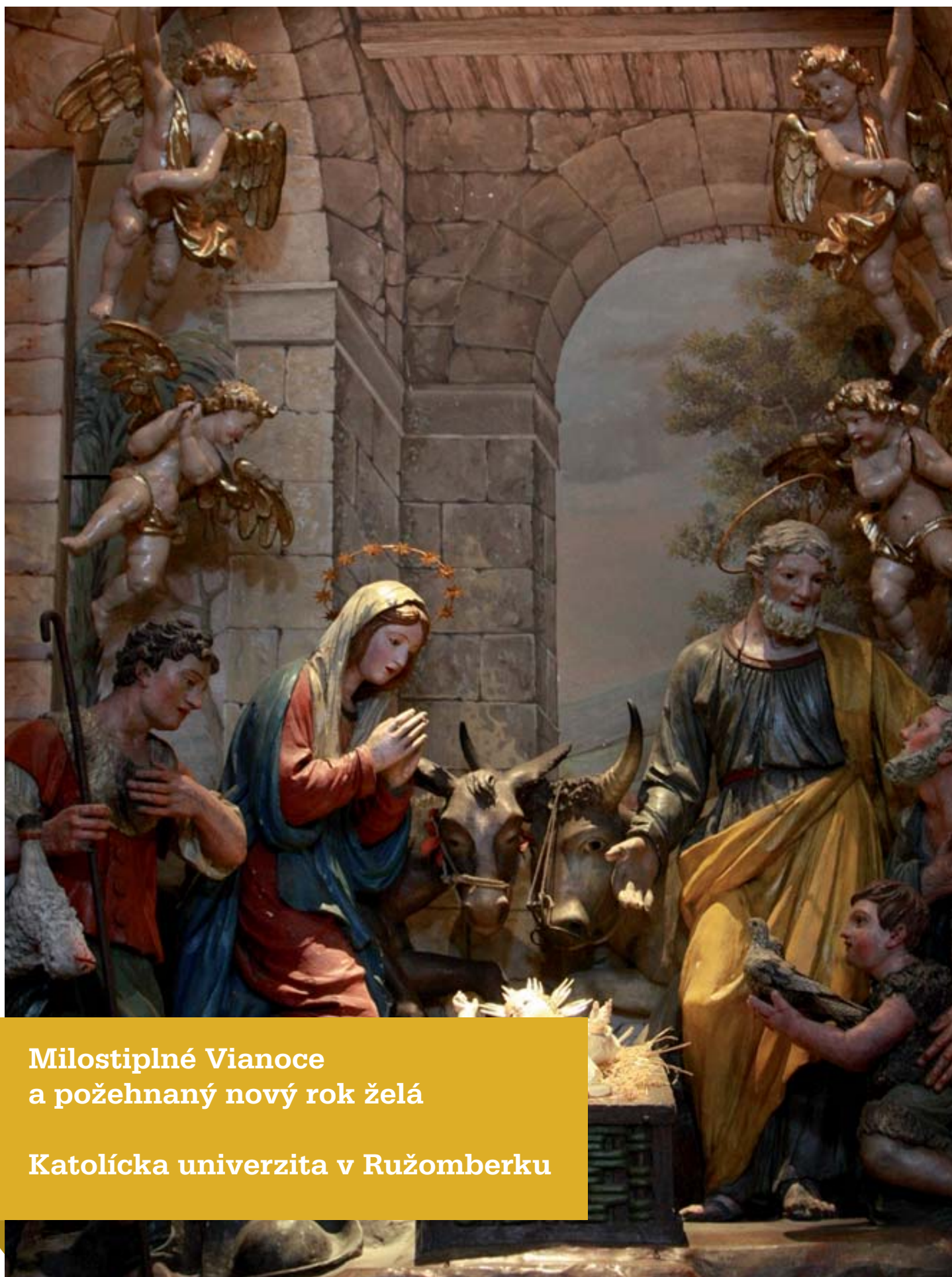

Milostiplné Vianoce
a požehnaný nový rok želá

Katolícka univerzita v Ružomberku

prof. TADEUSZ ZASĘPA, PhD.
rektor KU

Nebojme sa snívať

Milí moji kolegovia, študenti, priatelia Katoíckej univerzity v Ružomberku,

zdá sa mi, akoby to bolo včera. Len „nedávno“ sme začali snívať sen o novej univerzitnej knižnici a ten sa stal skutočnosťou 25. septembra. Za účasti významných hostí a celej akademickej obce sme toto nádherné dielo odovzdali do užívania. A je symbolické, že sa tak stalo práve pri príležitosti slávnostného otvorenia nového akademického roka a odovzdania čestného titulu doctor honoris causa Katolíckej univerzity v Ružomberku Zenonovi kardinálovi Grocholewskému, významnej osobnosti a vzácnemu priateľovi Slovenska a našej univerzity. Teraz vieme, že spoločná práca vedie k úspechom a že sa aj v dnešnej dobe oplatí snívať.

Je už zvykom, že na konci roka sa zvykne bilancovať a hodnotiť. Keď píšem tieto riadky, čítam aktuálne hodnotenie fakúlt vysokých škôl na Slovensku od Akademickej rankingovej a ratingovej agentúry (ARRA), z ktorej opäť vyplýva, že Katolícka univerzita a jej fakulty potvrdzujú kvalitatívny rast aj v roku 2012. Nie je to pre mňa len papier, suché konštatovanie akýchsi nezávislých hodnotiteľov, ale vidím za tým skutočnú prácu tých, ktorí univerzitné spoločenstvo vytvárajú – to sú pedagógovia, výskumníci, študenti, ale aj naši priatelia a podporovatelia. Vďaka vám za to, že univerzita je vašou rodinou. V rodine sa totiž cítime dobre, pracujeme pre jej blaho a dobro, máme v nej ľudí, s ktorými nám je dobre a tiež rodinu neopúšťame, keď prídu ťažké časy. Pretože ani rodina neopúšťa nás.

No nie sú to len hodnotenia, ktoré teraz naplňajú naše dni. Máme aj ďalšie sny a nádeje, že sa opäť stanú skutočnosťou. Po úspešnej akreditácii študijných programov právo a kánonické právo, je opäť bližšie sen o novej Právnickej fakulte KU. Žije náš sen o nových študentských domovoch

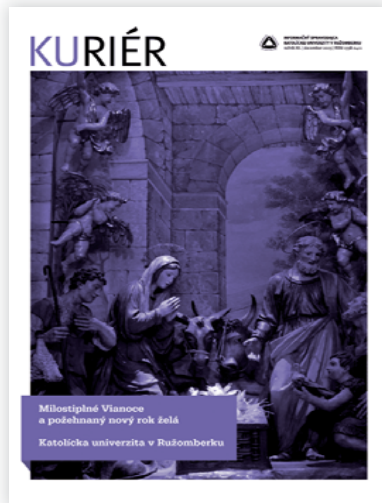
v univerzitnom kempuse na Hrabovskej ceste, ale aj sen o knižnici pre deti v novej Univerzitnej knižnici KU. Nebojte sa snívať s nami!

V tomto vianočnom čase obraciam sa na celé spoločenstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku: na jej vedenie, akademické senáty univerzity i fakúlt, na dekanov, prodekanov, členov správnej a vedeckej rady, na všetkých profesorov, akademických pracovníkov, zamestnancov, drahých študentov a priateľov univerzity.

Čaká nás rok, ktorý možno nebude jednoduchý. V rytme dní, v ich rýchlosti, si človek veľakrát neuvedomuje, že to, k čomu naozaj smeruje nie sú peniaze, hmotné veci, ktoré vytvára, ale skutočný cieľ – Boh. Nezabúdajme na to práve v tieto dni, ktoré nám svojim tichom a pokojom chcú pripomenúť, čo je najdôležitejšie. Narodený Ježiš nech nám pomáha v tom, aby napriek ťažkostiam, ktoré prináša život, nezhasla v nás nádej stretnutia sa s plnosťou Radosti. Všetkým prajem a zo srdca želám, aby sme prijali Boha, ktorý opäť prichádza do našich srdiec a aby nás táto skutočnosť naplnila vierou, nádejou a láskou.

Tieto želania z úprimnosti odovzdávam aj otcom biskupom Slovenska, ministerstvu školstva, univerzitám a vysokým školám na Slovensku a tiež všetkým s Katolíckou univerzitou v Ružomberku spolupracujúcim vysokým školám v Európe i vo svete.

Nech sú Vianoce pre nás plné pokoja a radosti a nový rok opäť plný splnených snov.

KURIÉR

Informačný spravodajca
Katolíckej univerzity v Ružomberku
Občasník

Vydavateľ

VERBUM – vydavateľstvo KU
Hrabovská cesta 1A, 034 01 Ružomberok
IČO 37 801 279
tel. (fax): 044/ 430 46 93 (94)
e-mail: kurier@ku.sk, www.ku.sk

Šéfredaktor

Mgr. Vladimír Buzna, PhD.

Redaktor

Mgr. Matúš Demko, PhD.

Redakčná rada

prof. Tadeusz Zasępa, PhD.
prof. Peter Olekšák, PhD.
doc. Dr. Ján Veľbacký, PhD.
prof. Jana Moricová, PhD.
doc. Róbert Lapko, PhD.
RNDr. Štefan Tkáčik, PhD.
Ing. Anna Jurčová

Grafická úprava a DTP

Ing. Martin Kuniak

Autorka redizajnu

Eva Okálová

Tlač

Vydavateľstvo Don Bosco, Bratislava

Foto

Bc. Martin Buzna, archív KU a fakúlt

Obálka

Foto: Martin Magda, st.
Jasličky z Baziliky Panny Márie Kráľovnej anjelov v Assisi.

ISSN 1338-2411 EV 4121/10

Vyšlo v decembri 2013, č.4/2013, roč. XII.
Nepredajné.

Redakcia si vyhradzuje právo
na krátenie príspevkov.
Uverejnené príspevky nehonorujeme.
Kuriér KU je k dispozícii v elektronickej podobe
na internetovej stránke www.ku.sk.

OBSAH

- 4 Univerzita s novou knižnicou
- 6 Študujeme aj večer
- 7 Ďakujeme darcom
- 8 Nový čestný doktor KU
- 10 Máme najúspešnejšiu fakultu
- 11 ARRA: KU potvrdila kvalitu
- 12 Pokora je základom múdrosti
- 14 Doc. Szaniszló: Boj o moc nás nikdy neposunie k podstate problémov
- 18 Cena pre profesora Ďurčeka
- 22 Kolégium KU v Žakovciach
- 25 Prednáška: Andrej Hlinka a Jozef Tiso
- 31 Pomáhali aj budúci záchranári
- 32 Vznikla TV Unica
- 33 Na Akademe stovky mladých
- 35 Aktívni študenti aj v starobe

www.ku.sk
media.ku.sk

navštívte nás aj na internete

KATOLÍCKA UNIVERZITA MÁ NOVÚ KNIŽNICU

Katolícka univerzita v Ružomberku (KU) má od stredy 25. septembra novú univerzitnú knižnicu. Sprístupnila ju študentom, pedagógom i širokej verejnosti za účasti prefekta Kongregácie pre katolícku výchovu a čerstvého doktora honoris causa KU Zenona kardinála Grocholewského a ďalších významných hostí. „Nová knižnica sa stáva srdcom univerzity, bude to symbol, ktorý ju bude reprezentovať,“ tvrdí rektor KU prof. Tadeusz Zasępa, ktorý do novej budovy knižnice pozýva každého záujemcu.

Výstavbu sa podarilo dokončiť po 869 dňoch, ktoré prebehli od posviacky základného kameňa 11. mája 2011 až po otvorenie. „Stavali sme knižnicu nielen pre prítomnosť, ale aj pre budúcnosť, kde sa zmestí oveľa viac kníh a kde budeme môcť konečne umiestniť knižné dary, ktoré máme prisľúbené,“ uvádza koordinátor celého procesu výstavby prof. Peter Olekšák.

Do nových priestorov sa presťahovala ružomerská akademická knižnica a jej pracovníci na čele s riaditeľkou Soňou Hlinkovou. „Postaviť takú stavbu je veľmi náročné. Najväčšie bremeno spočívalo na terajšom vedení univerzity, pretože sa starali o celý proces – a naozaj to nebolo jednoduché. Pre nás bolo výzvou presťahovať knižnicu do nových priestorov, čo sa úspešne podarilo,“ hovorí RNDr. Soňa Hlinková, PhD.

Pokiaľ by sa využila celková kapacita novej budovy univerzitnej knižnice, ktorá umožňuje uložiť vo voľnom výbere a v archíve až 790 tisíc kníh, vznikol by rad dlhý viac ako 22 kilometrov. Z toho

5,4 kilometra vo voľnom výbere a 17,14 kilometra v archíve. „Naším cieľom nie je čím skôr zaplniť kapacitu, ale vybudovať hodnotnú knižnicu pre našich používateľov. Takéto knižnice sa budujú celé desaťročia. Vzhľadom na kapacitu novej knižnice nebudeme mať ani po piatich rokoch problém, kde umiestniť knižničné jednotky,“ približuje Soňa Hlinková.

VIAC INFORMÁCIÍ O KNIŽNICI

kniznica.ku.sk

Architektonický návrh a štúdiu vypracovali Ing. Ján Potoma, Ing. arch. Stanislav Šutvaj a Mgr. Art. Matúš Bišťan. Železobetónový skelet nadväzuje na súčasný areál univerzity. „Veľa prvkov v interiéri ostane z pohľadového betónu, z nehrdzavejúcej ocele a zo skla. Tým, že knižnica má otvorený charakter, nechceli sme reálne pravdivé materiály prekryvať náhradami, stierkami alebo obalovými materiálmi. Pomerne asketická konštrukcia má svoj význam. Predpokladáme, že materiály budú pekné také, aké budú. Bol to zámer,“ informuje architekt Stanislav Šutvaj z ateliéru A02. „Verím, že tu študenti nájdu svoje miesto a budú tu chcieť chodiť. Priestor, ktorý dostanú k dispozícii, je pre mladého človeka naprojektovaný dobre. Nesie v sebe pozitívnu myšlienku,“ dopĺňa Stanislav Šutvaj.

O výstavbe Univerzitnej knižnice KU sa diskutovalo takmer desaťročie, už od vzniku Katolíckej univerzity v Ružomberku v roku 2000. Vykročením bola urbanistická súťaž v roku 2006, vyhlásená aj

na podnet vtedajšieho dekana Filozofickej fakulty KU doc. Imricha Vaška. Konkrétny plán vybudovať novú univerzitnú knižnicu verejne pred akademickou obcou v apríli 2008 prezentoval rektor KU prof. Tadeusz Zasępa. Myšlienka vyplynula z nevyhnutnej potreby zabezpečiť pedagógom a študentom univerzity modernú knižnicu, ktorá by zodpovedala požiadavkám doby. Jej súčasťou, okrem rozsiahlych knižničných priestorov sústredených na štyroch podlažiach, je univerzitný archív, prednáškové, galerijné priestory, ktoré budú môcť využívať umelci na prezentovanie svojej tvorby, priestory na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí, tiché študovne, oddelenie vzácných výtlačkov, súčasťou knižnice bude aj kaviareň a kníhkupectvo. Investícia do stavebných prác bez prípravných prác a zariadenia budovy dosiahla 8,9 milióna eur. Výstavba novej Univerzitnej knižnice KU bola financovaná z darov drobných aj významných darcov a spolufinancovaná zo zdrojov Európskej únie. Z projektu EÚ s názvom Rozvoj informatizácie vzdelávania a vzdelávacej infraštruktúry KU (ITMS 26250120035) bolo na účely výstavby knižnice vyčlenených 2,7 milióna EUR, projekt s názvom Dostavba a vybavenie budovy UK KU (ITMS 26250120051) podporil výstavbu sumou 2,8 milióna EUR.

V súčasnosti je ešte potrebné získať jeden milión eur na úhradu stavebných prác a zariadenia budovy. „Prostriedky budú použité na vnútorné vybavenie, ktoré zatiaľ ešte chýba. Ale verím, že za podpory našich dobrodincov sa aj tento cieľ podarí naplniť,“ uvádza Peter Olekšák.

(md)

Slávnostné prestrihnutie pásky.

Nová knižnica je otvorená.

Prvú čitateľku.

Don Bosco otvorilo najväčšie kresťanské kníhkupectvo

Vydavateľstvo Don Bosco (VDB) oficiálne otvorilo svoju novú predajňu v Univerzitnej knižnici Katolíckej univerzity v Ružomberku v utorok 15. októbra 2013. Kníhkupectvo Don Bosco bolo otvorené v skúšobnom režime od 25. septembra 2013. „Oficiálnym otvorením sa predajňa v Ružomberku stáva najväčším kresťanským kníhkupectvom na Slovensku a je pripravená naplno poskytovať svoje služby. Aj z dôvodu, že sa saleziáni venujú predovšetkým mladým ľuďom, je vysoká škola našim prirodzeným prostredím. A pôsobiť na akademickej pôde sprostredkovaním hodnotných kresťanských titulov či služieb mladým je pre nás veľkou výzvou,“ hovorí riaditeľ vydavateľstva Ján Miško.

Patrónom predajne je don Bosco, ktorého postava v životnej veľkosti víta návštevníkov hneď pri vstupe do kníhkupectva. Zoznámiť sa s týmto svätcom a zakladateľom rehole saleziánov môžu návštevníci aj rostredníctvom veľkoplošných panelov v interiéri predajne.

Kníhkupectvo Don Bosco nechce byť len predajňa kníh, ale chce tiež ponúknuť priestor na stretnutie, využitie voľného času, oddych či inšpiráciu tak študentom, ako aj širšej ružomerskej verejnosti. V blízkej dobe je naplánovaná realizácia viacerých zaujímavých kultúrnych podujatí, či diskusií na aktuálne témy. Aj takto chce vydavateľstvo prispieť k formovaniu postojov nielen vysokoškolskej mládeže. „Som veľmi rád, že sa nám v spolupráci s univerzitou a vydavateľstvom podarilo aj akouto formou, ako je otvorenie sale-

ziánskej predajne a priestorov na využitie voľných chvíľ, sprostredkovať mladým ľuďom a Ružomberčanom aspoň kúsok dona Bosca, jeho charizmy, povedal Karol Maník, provinciál Saleziánov dona Bosca na Slovensku.

Na návštevníkov čakajú v novej predajni rôzne výhody pre študentov i pedagógov. Nebudú chýbať rozličné darčkové predmety, liturgické vína alebo produkty z kláštorov.

Vydavateľstvo Don Bosco vzniklo v roku 1994 v Bratislave. Zameriava sa na mladých ľudí, rodiny, vychovávateľov, kresťanské spoločenstvá. Medzi najúspešnejšie knižné tituly patrí edícia príbehov pre potešenie duše od talianskeho kňaza a saleziána Bruna Ferrera.

Ďalšou obľúbenou je edícia Viera do vrec-ka, ktorá ponúka odpovede na potreby a požiadavky mnohých kresťanov, ktorí neraz márne hľadajú jasne formulované a atraktívne spracované odpovede na aktuálne otázky viery. Medzi obľúbené tituly patria aj knihy: Pápež František - Rozhovory s Jorgem Bergogliom, Svetlo sveta – o Benediktovi XVI. či Posledný exorcista – satan vo Vatikáne. Vydavateľstvo ako prvé prinieslo aj prvú katolícku e-knihu na Slovensku, pokračuje v ďalších.

VDB začalo v roku 2013 predávať knihy aj v maďarskom jazyku.

Okrem knižných titulov prišlo vydavateľstvo aj s novou formou evanjelizácie – ponukou kolekcie káv Santi&Beati. Na každom balení kávy sú podobizne svätých a blahoslavených, ich krátke životopisy, patronáty a myšlienky. Káva si získala mnohých tak touto myšlienkou, ako aj svojou kvalitou.

Ružomerská predajňa Don Bosco bude kopírovať otváracie hodiny knižnice a poskytne možnosť objednať si tovaru cez internet s odborným miestom práve v univerzitnej knižnici.

(md)

KONTAKT:

Kníhkupectvo Don Bosco
Hrabovská cesta 1
034 01 Ružomberok
e-mail: ruzomberok@donbosco.sk
www.donbosco.sk

Otváracie hodiny:

Pondelok – štvrtok:	8.30 – 18.00
Piatok:	8.30 – 15.00
Sobota:	8.30 – 12.00

Univerzitná knižnica je otvorená pre každého

Novootvorená univerzitná knižnica v Ružomberku je prístupná širokej verejnosti a pozýva každého, aby sa stal jej návštevníkom a čitateľom. Používateľom univerzitnej knižnice môže byť buď fyzická osoba staršia ako 15 rokov alebo právnická osoba.

Registráciu za člena univerzitnej knižnice možno vykonať osobne pri výpožičnom pulte spolu s knihovníkom. Potrebný je platný občiansky preukaz. Ročné členstvo stojí pre verejnosť 10 eur. Pri štúdiu len na jeden deň je cena jedno euro, hosť

môže pracovať s dostupnými dokumentmi v priestoroch knižnice počas celého dňa.

Knižničný fond v súčasnosti tvorí približne 85-tisíc knižničných jednotiek na pracovisku v Ružomberku. Registrovaný používateľ z radov verejnosti si môže súčasne vypožičať maximálne päť kníh. „Keďže sme akademická knižnica, knižničný fond tvoria predovšetkým knihy potrebné pre zabezpečenie pedagogického procesu a vedeckovýskumnej činnosti na KU,“ informuje Anna Parigalová, vedúca oddelenia výpožičiek.

Tým, že nová univerzitná knižnica je moderný a zaujímavý architektonický projekt, dostáva sa do pozornosti mnohých, často aj náhodných návštevníkov. Zaujímavosťou o prehliadku knižnice môžu napísať svoju požiadavku na e-mail kniznica@ku.sk alebo prostredníctvom internetového formuláru Spýtajte sa knižnice. „Je možné navštíviť knižnicu a pozrieť si priestory, ale ak niekto chce využívať knižničné služby a informačné zdroje, musí byť zaregistrovaný,“ pripomína Parigalová.

(dm)

Vysoký záujem, ale nie vo večerných hodinách

O novú univerzitnú knižnicu je takmer päťnásobne väčší záujem ako o štúdium v pôvodných priestoroch. Napriek tomu sa nepodarilo potvrdiť deklarovaný záujem študentov navštevovať knižnicu aj vo večerných hodinách.

Knižnica sa podľa jej riaditeľky teší veľkému záujmu zo strany KU, ako aj verejnosti. „Svedčia o tom nielen pozitívne komentáre a hodnotenia zo strany návštevníkov, ale aj počty ľudí, ktorí denne navštevujú knižnicu. V starých priestoroch sa denná návštevnosť pohybovala maximálne okolo dvesto návštevníkov za deň. V novej knižnici je návštevnosť okolo 900 používateľov denne,“ konštatuje Soňa Hlinková. Predstavuje to až takmer päťkrát vyšší záujem. „Študenti si už stihli nájsť svoje obľúbené

miesta. Chodia sa k nám učiť jednotlivito alebo v skupinkách, vypracovávať seminárne či záverečné práce, študovať, alebo len jednoducho relaxovať. Teším sa, že si svoje miesto našli aj pedagógovia, hoci ich zatiaľ nie je veľa. Vo veľkej miere sú využívané aj reprografické služby,“ dopĺňa Hlinková.

V dňoch od 4. do 11. novembra 2013 prebehla kampaň Presvedč knižnicu, aby bola otvorená dlhšie. Tá ponúkla študentom možnosť ostať v novej knižnici až do 21.00 hod. Ukázalo sa, že služby ani priestory knižnice v čase od 20. do 21. hodiny neboli dostatočne využívané. V uvedenom čase boli v knižnici maximálne traja návštevníci. „V čase od 18. do 20. hodiny bolo v knižnici priemerne 22 používate-

lov. Na základe týchto výsledkov boli predĺžené otváracie hodiny UK KU počas semestra v utorok a stredu do 20. hodiny.“ Študovať je možné na žltom podlaží, výpožičné služby ale fungujú len do šiestej večer, napriek tomu sú študentom k dispozícii self-checky a biblioboxy.

„Otváracie hodiny UK KU sú vždy nastavované podľa potrieb študentov a vedecko-pedagogických pracovníkov KU, ktorým UK KU predovšetkým slúži. Stanovenie otváracie doby UK KU závisí od návštevnosti a od rozpočtu knižnice, ktorý pokrýva personálne zabezpečenie a prevádzku knižnice,“ vysvetľuje riaditeľka Hlinková.

(md)

ĎAKUJEME VŠETKÝM DARCOM ZA PODPORU

Takmer 2,9 milióna eur. Toľko sa podarilo Katolíckej univerzite v Ružomberku získať na stavbu univerzitnej knižnice od rôznych darcov – veľkých, malých, z prostredia Cirkvi, ale aj iných zo Slovenska i zahraničia. „Veľmi si vážim každého jedného darcu, ktorý prispel hoci i len malou sumou. Vidím, že knižnicu prijali za svoju a robia, čo majú vo svojich možnostiach, aby prispeli k jej výstavbe. Chcem sa im všetkým poďakovať. Verím, že každý darca môže cítiť radostné zadosťučinenie pri pohľade na dokončenú knižnicu,“ povedal koordinátor projektu prof. Peter Olekšák.

Katolícka univerzita v Ružomberku na svojich darcov nezabúda. Ich menoslov je zverejnený na webovej stránke kniznica.ku.sk, v novom čísle informačného spravodajcu Kuriér a každé meno sa dostane aj na pamätnú tabuľu, ktorá je umiestnená v interiéri univerzitnej knižnice. „Keďže sa táto budova stala pre budúcnosť a pre nové generácie študentov, už nikto nezabudne na ľudí a inštitúcie, ktoré podporili toto dielo a umožnili rozvoj univerzity a jej poslucháčov,“ hovorí Olekšák. Investícia do stavebných prác bez prípravných prác a zariadenia budovy dosiahla 8,9 milióna eur. Výstavba novej Univerzitnej knižnice KU bola financovaná z darov drobných aj významných darcov a spolufinancovaná zo zdrojov Európskej únie. Z projektu EÚ s názvom Rozvoj informatizácie vzdelávania a vzdelávacej infraštruktúry KU (ITMS 26250120035) bolo na účely výstavby knižnice vyčlenených 2,7 milióna EUR, projekt s názvom Dostavba a vybavenie budovy UK KU (ITMS 26250120051) podporil výstavbu sumou 2,8 milióna EUR.

V súčasnosti je ešte potrebné získať jeden milión eur na úhradu stavebných prác a ďalšieho zariadenia budovy. „Prostriedky budú použité na vnútorné vybavenie, ktorého časť zatiaľ ešte chýba. Ale verím, že za podpory našich dobrodincov sa aj tento cieľ podarí naplniť,“ uvádza Olekšák.

(md)

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBKE

vyslovuje srdečné poďakovanie dobrodincom za finančné dary na podporu výstavby Univerzitnej knižnice KU od 1.9.2013:

Mária VISKUPOVÁ: 40,- €; Ignác JURUŠ: 3 000,- €; Martin RUŽOMBERSKÝ: 100,- €; J. E. Alojz TKÁČ: 500,- €; Ján ONDREJKA: 100,- €; Alena PŠITEKOVÁ: 30,- €; prof. Milan LIGOŠ: 100,- €; Matúš DEMKO, PhD.: 30,- €; Martin a Barbora TOMANOVI: 30,- €; Katarína OLEKŠÁKOVÁ: 50,- €; Anna KRÚPOVÁ: 15,- €; Jozef TURŽÍK: 20,- €; Janka MARHEFKOVÁ: 30,- €; Štefan KŇAZOVICKÝ: 33,- €; Mária KOŠČÁKOVÁ: 10,- €; Justina CHUDIAKOVÁ: 50,- €; Sr. Miriam – Ľubomíra ALBERTYOVÁ: 20,- €;

AKO MÔŽETE POMÔCŤ?

Ak vás zaujal projekt Univerzitnej knižnice KU a chcete podporiť jej ďalší rozvoj finančným darom, môžete tak urobiť na číslo účtu: 7 000 347 735 / 8180

Pohľad na novú knižnicu od hlavnej cesty.

Na Námestí Jozefa kardinála Tomka.

Átrium víta prvých hostí.

Dielo Nádej od doc. Pavla Ruska.

Na ceste za poznáním...

Nová knižnica.

Kardinál Grocholewski je nový čestný doktor KU

Slávnostnou bohoslužbou Veni Sancte a zasadaním vedeckých rád sa začal v stredu 25. septembra 2013 v poradí už štrnásty akademický rok na Katolíckej univerzite v Ružomberku (KU). Jej rektor prof. Tadeusz Zasępa povzbudil študentov a pedagógov nebáť sa nových dní a nových výziev, ktoré pred nimi stoja: a teda aj nového akademického roka. „Všetko to, čo vám do života prinesie, nech vám slúži na dobro a budovanie. Zajtrajší deň vždy znamená výzvu, ktorá nás ale nemá zdolať a pokoriť, ale má nás niečomu naučiť a v niečom zmeniť k lepšiemu,“ uviedol vo svojom príhovore.

KU udelila čestný titul doctor honoris causa Zenonovi kardinálovi Grocholewskému, ktorý je prefektom Kongregácie pre katolícku výchovu. „Ako Cirkev sme tu pre chudobných, utrápených, zranených. Vy ich stretávate, keď navštevujete školy a univerzity po celom svete. Vy viete najlepšie, že okrem vzdelania oni potrebujú lásku. Ukazujete nám to svojím postojom a spôsobom jednoduchého života a služby,“ vyhlásil o kardinálovi Grocholewskom rektor KU prof. Tadeusz Zasępa.

Pápežský prelát a súdny vikár Košickej arcidiecézy Mons. Peter Holec vyzdvihuje na osobnosti kardinála Grocholewského predovšetkým jeho pracovitosť, rozvoj náuky kánonského práva a službu spravodlivosti a pokoja. „Cítim sa obohatený týmito životodarnými hodnotami, ktoré podporujú rast kultúry a napredovanie civilizácie. Mobilizujú nás, aby sme aj my v tomto roku viery odvážne a s plným nasadením vstúpili do zápasu o ľudskej svet,“ predniesol vo svojej laudácii pred akademickou obcou KU Mons. Peter Holec.

„Cítim sa vskutku poctený, že prijímam titul doctor honoris causa od vzdelávacej inštitúcie univerzitného typu v Ružomberku. Moja radosť je o to väčšia, že hovoríme o prvej katolíckej univerzite vo vašej nádhernej krajine, ktorej národ mi je taký drahý.“ Týmto slovami prevzal Zenon kardinál Grocholewski najvyšší čestný titul. „Dnes pociťujem radosť z ocenenia Katolíckou univerzitou, ktorú som videl zrodiť sa a rásť a ktorá má mimoriadne dôležitú úlohu formovať ľky nových ge-

zaznamenali sme

„Cítim sa poctený, že prijímam titul doctor honoris causa od vzdelávacej inštitúcie univerzitného typu v Ružomberku. Moja radosť je o to väčšia, že hovoríme o prvej katolíckej univerzite vo vašej nádhernej krajine, ktorej národ mi je taký drahý.“

Zenon kardinál Grocholewski

nerácií i tvorivého partnera iných centier vyššieho vzdelávania.“

Kardinál Zenon Grocholewski sa narodil 11. októbra 1939 v Bródkach pri Poznani. V roku 1953 vstúpil do nižšieho seminára vo Wolsztynie a v roku 1957 začal filozofické a teologické štúdiá v Arcibiskupskom seminári v Poznani. Jeho doktorská dizertácia bola ocenená zlatou medailou Svätého Otca Pavla VI. V roku 1972 prijal miesto notára v Najvyššom tribunáli Apoštolskej signatúry. Za biskupa bol menovaný v roku 1982. Spolupracoval pri tvorbe Kódexu kánonského práva, ktorý bol promulgovaný v roku 1983. V roku 1999 ho vymenovali za prefekta Kongregácie pre katolícku výchovu. O dva roky na to – v roku 2001 – bol povýšený do kardinálskeho stavu. Okrem toho je členom Kongregácie pre náuku viery, Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, Kongregácie pre biskupov a Kongregácie pre evanjelizáciu národov.

(md)

Intelektuálna láska vedie k spoločenstvu

O intelektuálnej láske a problémoch, ktorým čelí katolícka univerzita uprostred pluralistickej kultúry, prednášal v stredu 25. septembra na zhromaždení akademickkej obce Katolíckej univerzity v Ružomberku (KU) a pri príležitosti udelenia titulu doctor honoris causa Zenon kardinál Grocholewski. Za cieľ si kládol zodpovedať tri otázky: Čo je skutočná láska? Akú úlohu má zohrávať láska v univerzitnom prostredí? Akým spôsobom sa môže a musí žiť láska na katolíckej univerzite?

Prefekt Kongregácie pre katolícku výchovu pripomenul, že pravá láska nemôže existovať bez pravdy. „Aby sme mohli žiť pravú lásku, treba nastúpiť cestu formácie, ktorej cieľom je umožniť rozumu, aby transcendentno a viera našli v ňom svoj správny a vyrovnaný stav. Cestu, ktorej cieľom je rozširovať obzory uvažovania, aby pravda znovuzískala svoju jedinečnosť. Tak bude možné nadobudnúť dôveru v jedinú pravdu, ktorá by dovolila láske byť drahokamom pravým, nefalošným.“

Podľa kardinála Grocholewského má láska svoje miesto aj na univerzite – pokiaľ sa vysoká škola nechápe len ako ustanovizeň udeľujúca tituly, ale najmä ako „universitas“ – spoločenstvo. Termín „intelektuálna

láska“ (carità intellettuale) ako prvý použil Antonio Rosmini. Tento typ smeruje k okamžitej pomoci blížnemu pri formovaní jeho intelektu a intelektuálnych schopností. Znamená to nielen milovať štúdium, ale byť svojou odbornosťou pripravený poslúžiť a dať sa k dispozícii. Ako to pripomenul pápež Benedikt XVI., intelektuálna láska je tou čnosťou, ktorá dovoľuje univerzitným pedagógom znovu objaviť „svoje hlavné poslanie vychovávať budúce generácie nielen prostredníctvom vyučovacieho procesu, ale aj cez prorocké svedectvo svojho vlastného života.“

Jedným zo spôsobov, ako sa naplnia intelektuálna láska na katolíckej univerzite, je komunikácia, ktorá by mala viesť k zdieľaniu. Je teda potrebné vnímať katolícku univerzitu ako spoločenstvo, ktoré okrem komunikovania vedenia a skúseností, vytvára a zveľaďuje pospolitost v láske, uzmiernujú rozum a vieru, pripomenul kardinál.

Zenon Grocholewski tiež zdôraznil, že prítomnosť evanjelia dovolí vybudovať na katolíckej univerzite zrelé medziľudské vzťahy, aby sa mohlo zrodiť bratstvo s Kristom, ktorého jediným cieľom je skúmanie oslobodzujúcej pravdy. Z tohto

dôvodu je podľa prefekta žiaduce obnovené univerzitné pastoračné centrum, ktoré „bude sprevádzať život a cestu všetkých členov univerzitnej komunity, podnecujúc osobné a angažované stretnutia s Ježišom Kristom i rôzne iniciatívy solidarity a misijnej činnosti.“ A tak pedagógovia a študenti na katolíckej univerzite potrebujú stále zostávať v úzkom spojení s Kristom, učenie aj učenie sa potrebujú byť vyživované modlitbou, zdôrazňuje kardinál Grocholewski. „Bez modlitby a kontemplácie nebudeme môcť správne porozumieť pravde viery. Takto, svedčiac o vlastnej viere, budú pomáhať aj ostatným v priblížení sa Kristovi.“ Ako členovia katolíckej univerzity, povolani evanjelizovať vychovávajú a vychovávať evanjelizujú, musíme dbať, aby človek - slovami Benedikta XVI. - nezabúdala na otázku Boha, ktorá je podstatnou otázkou jeho existencie; musíme sa starať, aby ju takto prijal i s nostalgiou, ktorú v sebe ukrýva.

Na záver svojej prednášky Zenon kardinál Grocholewski poprial KU, aby neprestávala počúvať hlas intelektuálnej lásky, ktorá povoláva byť aktívnou súčasťou novej evanjelizácie na Slovensku a na celom svete.

(md)

NKÚ: Katolícka univerzita má najúspešnejšiu fakultu

Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku je v celoslovenskom meradle najúspešnejšou fakultou v počte získaných zahraničných grantov. Vo finančnom objeme grantov zo zahraničia patrí medzi päť najúspešnejších fakúlt na Slovensku. V hodnotenom období rokov 2009 až 2012 získala 27 zahraničných grantov v oblasti výskumu a vývoja v celkovom objeme 636 304,23 eur. Špecifikom je, že fakulta nemala ani jeden zahraničný grant z Európskej únie, ale špecializovala sa na granty financované menšími programami a nadáciami z Európy a USA. Konštatuje to Súhrnná správa o výsledku kontroly financovania vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na vybraných vysokých školách a univerzitách, ktorú v minulých dňoch zverejnil Najvyšší kontrolný úrad SR (NKÚ SR).

Pracovníci NKÚ SR vykonali v prvom polroku 2013 kontrolu výkonnosti 19 vybraných fakúlt verejných vysokých škôl na Slovensku, ktorej cieľom bolo preveriť financovanie vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na vybraných vysokých školách a univerzitách.

Z celkového počtu hodnotených 19 fakúlt prvých päť, medzi ktorými je aj FF KU, dokázalo pokryť 67 % počtu všetkých získaných projektov zo zahraničia. Rovnako päť fakúlt - Materiálovotechnologická fakulta STU Bratislava so sídlom v Trnave, Ekonomická fakulta TU Košice, Prírodovedecká

fakulta UK Bratislava, Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU Bratislava a Filozofická fakulta KU Ružomberok, dokázalo pokryť 86 % finančného objemu 14 866 011,84 EUR zo všetkých zahraničných grantov 19 hodnotených fakúlt.

„Údaje poskytnuté 19 vybranými fakultami verejných vysokých škôl na Slovensku jednoznačne ukázali, že systém financovania vedy a výskumu zo zahraničných grantov verejnými vysokými školami sa nedá riešiť bez systémového prepojenia najmä na rozvoj a stabilizáciu ľudských zdrojov vo vysokom školstve, podporu samotného financovania aktivít spojených so získavaním a implementáciou zahraničných grantov, podporu mobilných programov (dosah pri získavaní relevantných kontaktov, motivácia pracovníkov verejných vysokých škôl), zlepšenie vybavenia a infraštruktúry (konkurencieschopnosť pracovísk v medzinárodnom meradle je podmienená adekvátnym vybavením) a na zabezpečenie prenosu výsledkov výskumu do praxe,“ píše v správe NKÚ SR.

Až 74 % fakúlt sa v prieskume, ktorý počas kontroly NKÚ SR realizoval, vyjadrilo, že je problematické až nemožné vopred plánovať vlastné zdroje, ktoré sú nevyhnutné na podanie žiadosti o grant (povinné spolufinancovanie, náklady na projektové tímy, ktoré pripravujú žiadosti, prefinancovanie a pod.). Spoločným znakom piatich fakúlt, ktoré mali najväčší objem

zahraničných grantov (teda aj Filozofická fakulta KU) bolo, že si vytvárali vlastné fondy na úrovni fakúlt, v ktorých kumulovali finančné prostriedky pre potreby spolufinancovania či prefinancovania projektov. 50 % respondentov uviedlo, že nedostatok finančných prostriedkov pri spolufinancovaní a prefinancovaní je jednou z hlavných príčin, ktoré majú vplyv pri rozhodovaní, či sa fakulta bude snažiť získať zahraničný grant alebo nie. 39 % fakúlt uviedlo, že súčasný systém nedostatočne motivuje verejné vysoké školy pripravovať žiadosti o zahraničný grant. „Neexistuje nástroj, ktorý by finančne podporil tvorbu projektov, ktorá na seba viaže personálne a finančné zdroje bez záruky, či projekt bude schválený alebo nie,“ píše v správe kontrolóri NKÚ SR. Fakulty ďalej poukázali na vysokú účinnosť zahraničných pracovných ciest vo väzbe na zahraničné granty. 82 % fakúlt, ktoré realizovali zahraničný grant, uviedlo ako hlavný zdroj, na základe ktorého získali zahraničný výskumný grant, práve osobný kontakt nadviazaný počas zahraničných ciest, stáží, pobytov, workshopov, seminárov a pod. Kontrolované fakulty tiež uviedli pozitívnu skúsenosť s vytvorením fakultných administratívnych pozícií alebo útvarov, ktoré sa venujú získavaniu grantov.

(na)

Jubilujúci profesor Karl Mühlek

Osobnosť profesora Karla Mühleka, pápežského preláta, je známa azda všetkým našim absolventom a pedagógom, predovšetkým Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Ide o významného nemeckého pedagóga, ktorý do polovice 90-tych rokov vyučoval na Teologickej fakulte Univerzity v Passau a po vzniku Katecheticko-pedagogického inštitútu v Ružomberku v roku 1995 a počas jeho ďalších vývojových stupňov až k univerzite ochotne pomáhal vyučovaním v Ružomberku. Svojou erudiťou aj manažérskymi skúsenosťami výraznou mierou prispel k profilácii univerzity.

Profesor Mühlek sa do dejín Katolíckej univerzity v Ružomberku zapísal aj tým, že keď tu v roku 2003 končil svoje pôsobenie, celú svoju mzdu, ktorú za niekoľko rokov pôsobenia na KU dostal, venoval na rozvoj našej univerzitnej knižnice. Ako výraz vďaka za tento šlachetný čin, vtedajšie vedenie univerzity pomenovalo študovňu univerzitnej knižnice menom prof. Karla Mühleka.

Koncom júla si prof. Karl Mühlek pripomenul 60-ročné, diamantové jubileum svojej kňazskej vysviacky. Slávnosť sa konala v jeho rodisku v bavorskom Röttingene. Na slávnosti sa zúčastnili aj zástupcovia

KU, prof. Milan Ligoš a prof. Anton Tyrol. V závere svätej omše, ktorej hlavným celebrantom bol emeritný biskup Paul-Werner Scheele z Würzburgu, sa obaja zástupcovia prihovorili jubilantovi a vyjadrili mu v mene pedagógov aj študentov univerzity vďaka za jeho pomoc našej Alma Mater.

prof. Milan Ligoš, prof. Anton Tyrol

ARRA potvrdila kvalitatívny rast KU

Katolícka univerzita v Ružomberku (KU) a jej fakulty obhájili svoj kvalitatívny rast aj v roku 2012. Vyplýva to z aktuálneho Hodnotenia fakúlt vysokých škôl 2013 – Ranking fakúlt vysokých škôl v SR na základe porovnania ukazovateľov kvantity a kvality vzdelávania a výskumu, ktoré v stredu 27. novembra 2013 predstavila Akademická rankingová a ratingová agentúra (ARRA). KU a jej štyri fakulty boli posudzované v skupine filozofickej, pedagogickej, teologickej a lekárskej vedy.

Filozofická fakulta KU (skupina FILOZOF) sa v skupine fakúlt so zameraním na filozofické vedy umiestnila na štvrtom mieste s hodnotením 59,1 bodov, čím potvrdila svoje minuloročné umiestnenie. Najlepšie hodnotenie dosiahla v grantovej úspešnosti, čo si osobitne v správe všimla aj ARRA, keď konštatuje: „Viaceré fakulty si tiež bodovo pohoršili pri indikátoroch grantovej úspešnosti, to je ale spôsobené skôr výrazným zvýšením zahraničných grantov pre Filozofickú fakultu KU, čím sa dramaticky navýšila referenčná hodnota, s ktorou boli ostatné fakulty porovnávané.“ Pedagogická fakulta KU (skupina PEDAGOG)

s hodnotením 49,4 bodov skončila šiesta v poradí v skupine pedagogické vedy a v tabuľke si polepšila o dve miesta oproti ôsmemu miestu v minulom roku. Podľa správy ARRA je za zlepšením získanie väčšieho množstva zahraničných grantov. Teologická fakulta KU (skupina TEOLOG) sa umiestnila v skupine teologické vedy na piatom mieste so 45,4 bodmi. „Vo všeobecnosti u tejto skupiny fakúlt pretrváva trend poklesu záujmu o štúdium, ktoré už tak dosahuje veľmi nízke hodnoty. Na solídnej úrovni sa záujem udržiava len na Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulte PU, za ktorou sa ešte mierne doťahujú Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU a Teologická fakulta KU. Ostatné fakulty sa už ale pohybujú v extrémne nízkych hodnotách záujmu o štúdium,“ hodnotí ARRA. Fakulta zdravotníctva KU (skupina MED) s priemerným bodovým hodnotením 33,7 sa v skupine lekárskej vedy posunula z minuloročného deviateho na siedme miesto v rebríčku.

Deviaty ranking fakúlt vysokých škôl vznikol na základe porovnania verejne dostupných a overiteľných ukazovateľov kvantity

(vb)

			Skupina FILOZOF				Ukazovatele				Predchádzajúce umiestnenie					
Zmena	Poradie	Fakulta	Vzdelávanie		Akademická štúdia		Veda a výskum		Didaktická štúdiá		Grantová úspešnosť		Priemer 2013	2012	2011	2010
+	1.	Fakulta humanitných vied ŽU ¹⁸	79	79	53	67	43	64,2	3.	n.a.	n.a.					
-	2.	Fakulta humanit. a prírod. vied PU ¹⁸	80	43	94	38	47	60,5	1.	2.	1.					
-	3.	Filozofická fakulta UK	99	87	40	48	24	59,6	2.	3.	2.					
+	4.	Filozofická fakulta KU	84	66	32	34	79	59,1	4.	6.	4.					
+	5.	Filozofická fakulta UPJŠ	74	48	79	32	41	54,9	6.	1.	n.a.					
-	6.	Filozofická fakulta TU	89	53	39	48	32	52,2	5.	4.	5.					
+	7.	Fakulta humanitných vied UMB	80	70	34	40	15	47,5	8.	7.	6.					
+	8.	Filozofická fakulta UKF	73	76	29	38	12	45,9	9.	8.	7.					
+	9.	Filozofická fakulta PU	88	49	34	30	27	45,6	7.	5.	3.					
+	10.	Filozofická fakulta UCM	85	53	17	34	21	42,2	10.	9.	8.					

			Skupina TEOLOG					Ukazovatele					Predchádzajúce umiestnenie			
Zmena	Poradie	Fakulta	Vzdelávanie		Akademická štúdia		Veda a výskum		Didaktická štúdiá		Grantová úspešnosť		Priemer 2013	2012	2011	2010
+	1.	Teologická fakulta TU	92	63	36	42	59	58,3	4.	2.	2.					
+	2.	Gréckokatolícka teologická fakulta PU	57	37	79	36	82	58,2	5.	7.	6.					
-	3.	Evanjelická bohoslovecká fakulta UK	65	48	43	59	67	56,3	2.	1.	1.					
-	4.	Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU	49	32	100	59	24	52,7	1.	5.	4.					
-	5.	Teologická fakulta KU	55	52	42	35	43	45,4	3.	4.	5.					
=	6.	Fakulta reformovanej teológie UJS	91	56	4	52	0	40,7	6.	3.	3.					
=	7.	Rímskokat. cyrilomet. bohoslov. fakulta UK	53	46	30	55	0	36,8	7.	6.	7.					

Zdroj: ARRA, 2013

Skupina PEDAGOG			Ukazovatele							Predchádzajúce umiestnenie		
Zmena	Poradie	Fakulta	Vzdelávanie	Akademická štúdia	Veda a výskum	Didaktické štúdiá	Grantová úspešnosť	Priemer 2013	2012	2011	2010	
⊖	1.	Pedagogická fakulta TU	82	53	100	62	87	76,8	1.	1.	2.	
⊖	2.	Fakulta telesnej výchovy a športu UK	98	62	42	64	42	61,8	2.	2.	1.	
⊕	3.	Pedagogická fakulta UMB	74	65	42	47	56	56,9	5.	4.	3.	
⊖	4.	Pedagogická fakulta UK	73	69	31	52	47	54,2	4.	3.	5.	
⊖	5.	Pedagogická fakulta PU	82	51	41	39	37	50,1	3.	7.	8.	
⊕	6.	Pedagogická fakulta KU	87	51	26	35	48	49,4	8.	5.	6.	
⊖	7.	Pedagogická fakulta UKF	77	60	37	40	26	47,8	6.	6.	7.	
⊕	8.	Pedagogická fakulta UJS	81	44	21	32	33	42,3	9.	9.	9.	
⊖	9.	Fakulta športu PU	83	37	25	19	39	40,4	7.	8.	4.	

			Skupina MED					Ukazovatele					Predchádzajúce umiestnenie		
Zmena	Poradie	Fakulta	Vzdelávanie		Atraktívna štúdia		Veda a výskum	Didaktická štúdiá	Grantová úspešnosť	Priemer 2013	2012	2011	2010		
⊖	1.	Jesseniova lekárska fakulta UK	85	84	65	53	71	71,8	1.	1.	1.				
⊕	2.	Lekárska fakulta UPJŠ	71	68	49	42	86	63,0	3.	2.	4.				
⊖	3.	Farmaceutická fakulta UK	62	66	74	47	55	60,9	2.	3.	2.				
⊖	4.	Lekárska fakulta UK	81	72	58	45	31	57,3	4.	4.	3.				
⊕	5.	Fakulta zdravotníctva a sociál. práce TU	68	33	29	47	24	40,2	6.	6.	6.				
⊖	6.	Fakulta sociál. vied a zdravotníctva UKF	53	35	65	36	10	39,7	5.	5.	7.				
⊕	7.	Fakulta zdravotníctva KU	64	44	14	42	4	33,7	9.	10.	8.				
⊖	8.	VŠ zdravotníctva a soc. práce sv. Alžbety	38	45	10	27	0	24,1	7.	7.	5.				
⊖	9.	Fakulta zdravotníctva TUAD	41	37	41	0	0	23,7	8.	8.	n.a.				
⊖	10.	Fakulta zdravotníckych odborov PU	42	48	8	0	19	23,5	10.	9.	9.				

Foto: Martin Buzna/foro.ku.sk

VEĽKÝ KANCELÁR KU: POKORA JE ZÁKLADOM MÚDROSTI

Začíname nový akademický rok. A hoci sme na pôde univerzity a v štúdiách už máme niečo za sebou, musíme si priznať, že v škole života a viery sme vždy nanovo začínajúcimi žiakmi. Katolícka univerzita má veľké ciele – učiť pre život – a hlavne pre život vo viere. Chce nás trpezlivo priučať múdrosti, ktorá vie rozoznávať pravé dobro. A skutočná múdrosť, ako spomína Sväté písmo v Knihe Sirachovca, má svoj pôvod v Bohu: Prameňom múdrosti je slovo nebeského Boha, a jej cesty sú večné zákony (Sir 1, 5) a získava sa v bázni pred Pánom: Bázeň pred Pánom je počiatok múdrosti (Sir 1, 16).

Naozaj! Základom múdrosti je pokora – milujúca bázeň pred Pánom a rešpekt pred hodnotami a princípmi, ktoré v ňom samom majú svoj počiatok. Nemecký filozof Josef Pieper hovorí o čnosti pokory ako o postoji, ktorý sa primárne týka vzťahu človeka s Bohom. Je to predovšetkým postoj človeka pred tvárou Boha. Takýto

postoj umožňuje človeku žiť vo vzťahu s Bohom. Na začiatku tohto akademického roka, pri vyzvaní Ducha Svätého, je preto na mieste položiť si otázku: Som si vedomý toho, že som iba zrnkom prachu medzi všetkým, čo Boh stvoril, a že moje bádanie, študovanie, publikácie a prečítané i napísané knihy sú iba kvapkou v oceáne poznania?

Takýto postoj pred Bohom následne umožňuje človeku žiť a budovať správny vzťah k druhým ľuďom. Vďaka pokore získava človek spontánnu úctu k tomu, čo je Božie v každom stvorení. Táto úcta nabáda k láskavej službe druhým. Sv. Bernard hovorí: Iba človek, ktorý je hlboko zakorenený v pokore, dokáže rásť a vzmáhať sa v múdrosti a láske.

S pokorou teda vstupujeme dnes do ďalšieho semestra a podobne chcem vstúpiť aj do čerstvo postavenej

knižnice na pôde Katolíckej univerzity. Plody ľudského poznania, rozumu i viery, ukryté v jej útrobach na troch poschodiach, sa znásobujú každým dňom a iste tam bude miesto i pre váš príspevok, drahí pedagógovia i študenti. Knižnica bude akoby úschovňou, pokladnicou, schránkou a nádobou, kde sa budú uchovávať skutočné poklady. Argumenty ľudského rozumu i viery ako Božej iniciatívy, sa na tomto mieste zjednotia do chvály nášho Boha. Veď bez neho by tu nebolo nič! Chcem v tejto chvíli poďakovať aj emeritnému arcibiskupovi Alojzovi, bývalému Veľkému kancelárovi KU, za to, že dal prvý súhlas k stavbe a aj napriek všetkým obavám zo zadržania všetkých k tejto stavbe povzbudzoval. Veľkú podporu tomuto dielu prejavoval aj už zosnulý spišský biskup František Tondra. Vďaka patrí i terajšiemu pánovi rektorovi – nositeľovi tejto myšlienky novej knižnice, a veľké ďakujeme prináleží i jeho spolupracovníkom, zvlášť profesorovi Petrovi Oleksákovi, ktorý koordinoval celý proces stavby. V neposlednom rade vyslovujem vďačnosť otcovi kardinálovi Tomkovi za podporu cez taliansku biskupskú konferenciu a taktiež aj našej slovenskej Konferencii biskupov Slovenska a množstvu Bohu známych darcov.

Každý veriaci návštevník novej knižnice ľahko pochopí, že k štúdiu je nevyhnutná modlitba a osobný život s Kristom. Bez neho by nám všetka múdrosť sveta i táto nová knižnica boli nanič. Pripomienkou toho nám budú slová modlitby Otče náš, ktorej slová a jednotlivé písmená v rôznych farbách, akoby z nebies – zhora dole – postupne z najvyššieho poschodia schádzajú po stenách až na prízemie. Chce sa tým zrejme povedať, že všetko, čo sa v novej knižnici bude študovať a čítať, všetko sa má zároveň i premeditovať a premôlť.

869 dní preletelo od požehnania základného kameňa po slávnostné požehnanie novopostavenej budovy. V našej staroslovenskej histórii je to číslo označujúce rok odchodu Sv. Cyrila – Konštantína na večnosť. V roku 869 sa Konštantín narodil pre nebo. Jeho múdrosť vyzrela pre večnosť. Aj naša novopostavená knižnica vyzrela pre moment, kedy začne všetkým ponúkať večnú múdrosť - ohlasovať a približovať Boha človeku. Konečne má naša univerzita okrem duše i srdce, ktoré práve začína biť – je to tlkot srdca večnej múdrosti! Zväzky kníh i texty v elektronickej podobe, sú nám od dnešného dňa ponúknuté k bádaniu a hľadaniu. V pokore pred veľkosťou ducha, intelektu i jednotlivých myšlienok filozofov, teológov, sociológov

” Pokora nás privádza k tomu, aby sme sa neoddávali vlastnej službe či vlastným myšlienkam, ale službe Krista a Cirkvi. Postavme sa do tejto služby ako hlinené nádoby, krehké, nedokonale a nedostatočné, ale zároveň aj ako nádoby, v ktorých nesieme a ponúkame nesmierny poklad.”

Mons. Bernard Bober

či spisovateľov a básnikov skúmame a konfrontujeme i vlastné postoje. Naozaj, duchovné bohatstvo, ktorým sa budova novej knižnice pomaly naplňa, je neporovnateľne väčšie ako všetky výdavky potrebné na jej postavenie. Jej potrebnosť a užitočnosť je nepopierateľná. Každý, kto ju navštívi, bude môcť zahnať svoj duchovný hlad. Okrem toho to bude miesto kultúrneho vyžitia, stretnutia a výmeny názorov v naozaj príjemnom prostredí. Nech nás to všetko privedie k pokornému postoju pred Bohom, aby sme nikdy nehľadali vlastný profit, ale spôsoby, ako poslúžiť Cirkvi a svetu. V liste Filipanom sv. Pavol píše: Nerobte nič z nevráživosti ani pre márnú slávu, ale v pokore pokladajte jeden druhého za vyššieho. Nech nik nehľadá iba na svoje vlastné záujmy, ale aj na záujmy iných. ... Zmyšľajte ako Kristus Ježiš! (Flp 2, 3-5).

Tak veľmi nám v dnešných časoch chýba pokora – a to aj na našej Katolíckej univerzite! Pritom v celom serióznom akademickom i cirkevnom prostredí vidíme, že veľikáni v oblasti ducha a intelektu vynikajú práve touto čnosťou. Pokoj, ľudskosť, skromnosť, dobrota srdca a pokora sú vlastnosti, ktoré ich charakterizujú. Vôbec nebudem preháňať, ani sa nebudem vzdávať od pravdy, keď poviem, že medzi takýchto ľudí patrí aj náš vzácny hosť, výnimočný človek – právnik, kánonista, filozof a teológ – otec kardinál Grocholewski. Naša univerzita má dnes tú česť, že sa mu za všetku pomoc a prácu v prospech Cirkvi na Slovensku môže zvdáčiť slávnostným udelením čestnej akademickej hodnosti. Veľa z jeho myslenia a postojov prezrádza jeho životné heslo zachytené na jeho kardinálskom erbe: On musí rásť! (Jn 3, 30). Kiežby nás jeho postoje, slová i dnešná prítomnosť naplnili túžbou zachovať sa podobne v akejkolvek funkcii s akýmkoľvek titulom. Kristus musí rásť, hoci by z nás malo ubudnúť!

Pápež František hovorí takto o pokore svojim bratom zo Spoločnosti Ježišovej, ktorej je tiež členom: Pokora nás každý deň presvedča o tom, že nie my budujeme Božie kráľovstvo, ale vždy je to Pánova milosť, ktorá koná v nás. Pokora nás privádza k tomu, aby sme sa neoddávali vlastnej službe či vlastným myšlienkam, ale službe Krista a Cirkvi. Postavme sa do tejto služby ako hlinené nádoby, krehké, nedokonale a nedostatočné, ale zároveň aj ako nádoby, v ktorých nesieme a ponúkame nesmierny poklad.

Drahí bratia a sestry! Služba katolíckej univerzity má byť nielen službou evanjelia, ale aj službou evanjeliu a Cirkvi! Od evanjelistu Lukáša sa v dnešnom úryvku z Evanjelia dozvedáme dôležitú vec o apoštoloch: Oni šli, chodili po dedinách, všade hlásali evanjelium a uzdravovali (Lk 9, 6). Nerobili tak pre mrzký zisk, ani pre slávu u ľudí, ale preto, aby Kristus mohol rásť v srdciach i myšliach ľudí. Tak veľmi si ho zamilovali. Na prahu nového akademického roka prosíme Pána o dary jeho Ducha, aby v nás pokora voči Bohu, ľudom i získaným vedomostiam zapustila svoje korene. Pamätajte na to, že pravá múdrosť sa objavuje i prezentuje v pokore, vo vašni pre pravdu a morálnej angažovanosti.

Mons. Bernard Bober

Homília veľkého kancelára KU, košického arcibiskupa – metropolitu počas bohoslužby pri otvorení nového akademického roka na KU dňa 25. septembra 2013.

rozhovor

Foto: Internet

Ak ide len o boj o moc a ideológiu, nikdy sa neposunieme k podstate problémov

Morálny filozof fr. doc. ThDr. Ing. Inocent – Mária Vladimír Szaniszló OP, PhD. (na snímke) pôsobí na košickej Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku, kde aktívne prispel k založeniu odborného pracoviska fakulty Inštitútu aplikovanej etiky prof. Alexandra Spesza. Zároveň pracuje s profesorom Matthiasom Vogtom z Vysokej školy Zittau – Goerlitz na projekte Kultúrneho manažmentu cirkví a takisto v dvoch sieťach CEEPUSu: bioetickej sieti ACEBE prof. Sigrid Muellerovej a v sociálno-etickej sieti prof. Ingebor Gabriel pri Univerzite Viedeň. Okrem týchto aktivít prednáša bioetiku na odbornom Kolégiu sv. Pavla pri Pedagogickej fakulte Benedeka Eleka Západomadžarskej univerzity v Šoproni a s kolegom prof. W. Schauppom v rakúskom Grazi formuje doktorandov v oblasti morálnej teológie.

? Mohli by ste, prosím, v úvode priblížiť, kde aktuálne pôsobíte a čomu sa venujete?

Po mnohých rokoch strávených v zahraničí ako doktorand, dočasný asistent na Univerzite vo Fribourgu vo Švajčiarsku, štátny zamestnanec vedúci farnosti vo Švajčiarsku a Rakúsku som chcel všetky skúsenosti zužitkovať u nás doma na Slovensku, a tak som po hľadaní miesta začal pracovať na košickej Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku a aj na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity v Bratislave. Po habilitácii som však pokračoval už len v Košiciach a sústredil som sa na založenie Inštitútu aplikovanej etiky, ktorý sme nazvali po významnom slovenskom odborníkovi v morálnej teológii 20. storočia profesorovi Alexandrovi Speszovi. Tento inštitút sme založili spolu s viacerými pedagógmi a študentmi – aktivistami ako odborné pracovisko teologickej fakulty. Cieľom bolo prehĺbenie vedeckej a pedagogickej spolupráce v oblasti bioetiky, biznisetiky a politickej etiky s jednotlivými oblasťami našej spoločnosti, ako aj s odborníkmi z domova a zahraničia, ktorí majú záujem spolupracovať s našou trochu „odľahlou“ časťou Slovenska v Košiciach. Jedným z výsledkov tejto práce je aj každoročná výročná konferencia inštitútu s udeľovaním ceny inštitútu vzácnym osobnostiam pracujúcim v oblasti aplikovanej etiky. Zatiaľ laureátom tejto ceny bol za rok 2012 profesor Karl-Heinz Peschke, SVD z Rakúska a za rok 2013 profesor Emilio Platti, OP z Belgicka pôsobiaci v Káhire. Popri práci na budovaní tohto vedeckého pracoviska som vyučoval morálnu teológiu a politickú filozofiu. K týmto predmetom som pripravil aj vedecké publikácie, ktoré poukazujú na vývoj daných odborov v modernej dobe, teda posudzujú moderné teórie a názory dnešných odborníkov. V súčasnosti pracujeme na akreditácii odboru medicínska etika a právo v spolupráci s Komorou pre medicínske právo – MEDIUS a máme za sebou na Teologickej fakulte KU už Akreditačnou komisiou schválenú a pánom ministrom školstva Dušanom Čaplovičom podpísanú akreditáciu nového odborného šesťsemestrálneho bakalárskeho programu etika a kultúrno-sociálne štúdiá, ktorý bude v novom školskom roku 2014/2015 prijímať študentov, ktorí majú záujem o tento druh štúdiá. Cieľom tohto programu je dosiahnutie analýzy etického, sociálneho a kultúrneho kontextu spoločnosti, ovládanie cudzieho jazyka, pochopenie európskej kultúry a komunikácia s nemeckými a rakúskymi vysokoškolskými odborníkmi s možnosťou semestrálnej stáže na východonemeckej Hochschule Zittau-Görlitz v Nemecku. Dalším cieľom je

” Európska únia nie je kompetentná v otázkach základných ľudských práv rozhodovať, ale tieto rozhodnutia ostávajú výhradne v kompetencii jednotlivých štátov. Ukazuje to na dôležitosť vnútorného dialógu v našej slovenskej spoločnosti.”

Vladimír Szaniszló

hľadanie eticky optimálneho riešenia mnohých moderných problémov spoločnosti i jednotlivca. Absolventi by mali byť schopní rýchlo sa adaptovať a komunikovať s odborníkmi z oblasti kultúry, sociálnych, etických a filozofických vied doma i v zahraničí. Súčasne by mali dokázať riešiť konfliktné situácie v rámci profesijnej etiky, ovládať etické a právne aspekty spoločenských vzťahov a byť schopní vypracovávať špecifické sociálne a kultúrne projekty (granty). Študentom ďalej ponúkame predmety prednášané aj v nemeckom jazyku, hostovanie pedagógov z Rakúska a Nemecka, zahraničné stáže a kurzy ako súčasť výučby a možnosť pokračovať v magisterskom stupni (v procese akreditácie) s hostovaním pravdepodobne vo Francúzsku v Paríži. Toto sú v skratke naše aktivity, ktoré nás dnes skoro úplne pohlcujú.

? Vaším odborným záujmom je bioetika. Prečo ste sa rozhodli pre túto oblasť?

Nuž, ako z predchádzajúcej odpovede vyplýva, bioetika je len časťou našich aktivít, a aj z toho dôvodu je veľmi náročné sa dôkladne sústrediť len na tento odbor. Je to dané tým, že samotná bioetika je rapidne sa rozvíjajúci odbor, kde skoro denne hľadáme riešenie na stále rýchlejšie sa rozvíjajúce možnosti modernej techniky. Na druhej strane, ak mám pravdu povedať,

v podstate som sa k bioetike dostal, poeticky povedané, „ako slepý k husliam“. Môj študijný záujem je totiž morálna filozofia a problémy moci a autority. V tomto smere som obhájil aj doktorát na Univerzite Ludwiga Alberta vo Freiburgu v Nemecku, kde som sa venoval hlavne dielu Hannah Arendtovej. Avšak vyučovanie základnej morálnej teológie ako aj aplikovanej morálnej teológie ústilo hlavne v prvom desaťročí 21. storočia jednoznačne k bioetickým problémom. Požiadavka bola veľká. Môžeme povedať, že študentov a inú laickú verejnosť v tej dobe veľmi zaujímali hlavne otázky etiky života, a to vrátane prenatalnej a terminálnej etiky. Mimochodom, táto situácia sa začiatkom druhého desaťročia trochu zmenila a dnes je najväčšie ticho a pozornosť východoslovenských študentov pri vyučovaní skôr 8. Božieho prikázania, teda otázky pravdivosti a pravdy v kontexte verejnej sféry, teda aj politiky a masmediálnej komunikácie. Považujem to za príjemnú zmenu, aj keď z nej vyúsťujú otázky typu: Veríte v pravdu? Existuje pravda? Môžeme žiť bez klamaní a pretvárek?

? Bioetika, ako ste spomenuli, je nový, rýchlo sa rozvíjajúci vedecký odbor. Ako by ste teda definovali bioetiku a predmet jej záujmu?

Viacerí autori slovo bioetika nemajú veľmi radi: medzi nimi aj profesor Schockenhoff z Freiburgu, u ktorého som obhájil dizertačnú prácu. Títo preferujú skôr názov „etika života“. Lenže ako to už často býva, slovo bioetika sa začalo používať hlavne začiatkom 70-tych rokov 20. storočia, kedy začala pomaly, ale iste medicínskym problémom dominovať technika, ktorá umožnila človeku zrazu výraznú autonómiu pri jeho rozhodovaní zoči-voči závažným zdravotným problémom. A keďže prišlo z amerického kontinentu, presadil sa tento názov aj v európskom vedeckom svete. Môžeme zdefinovať, že bioetika formuluje a skúša morálne pravidlá pre vedecko-technické zaobchádzanie so životom všeobecne, zvlášť so životom človeka. Teda právo tu prichádza na scénu až trochu neskôr...

? Kde, kedy a prečo bioetika vznikla? Napriek predchádzajúcej definícii nás utrechský profesor Duewell upozorňuje, že slovo bioetika bolo prvýkrát použité v roku 1927 v časopise Kosmos. Toto slovo sa stalo používané až v roku 1970 v USA ako „bioethics“, avšak spôsobom, ktorý poukazyval skôr úzky spôsob použitia v odbore biomedicínskej etiky. Medzičasom sa tento pojem rozšíril. Patrí k nemu ako génová etika, tak aj etika zaobchádzania so zvieratami a nakoniec aj etika životného prostredia. Pri medicínskej etike stojí

zvlášť na dôležitom mieste lekársky étos a v strede pozornosti hlavne vzťah lekár – pacient.

? **Ktoré otázky sa vám javia ako najviac akútne bioetické problémy súčasnosti a prečo?**

Najakútnejšie bioetické problémy dnes môžeme rozdeliť do niekoľkých rovín. Jednou z nich je aj rovina konfesná: ako vidíme, kresťanov trápia otázky ochrany života od jeho počiatku, avšak v tichosti sem patria aj veľmi vážne možnosti modernej medicíny, ako sú napr. problémy IVF, teda získania detí pomocou „laboratórnej cesty“. Sekulárnu spoločnosť zase zaujíma otázka identity, rodovej rovnosti, dohodnutia sa na tom, čo sú základné ľudské práva, avšak prichádzajú nanovo otázky určenia smrti pacienta, tzv. mozgová smrť, ktoré sa zdali sekulárnou spoločnosťou vyriešené, alebo aj otázky terminálnej starostlivosti o ľudský život, kde človek akoby stále viac a viac chcel samostatne (autonómne) rozhodovať o svojom osude.

? **Dajú sa tieto otázky zodpovedať na celospoločenskej úrovni?**

Správnou odpoveďou by bolo: mali by sme sa o to snažiť. Takýto dialóg ukazuje na stupeň vyspelosti tej-ktorej civilizácie a kultúry. Musíme si však priznať, že nielen na Slovensku túto problematiku ovládajú ideologické zákulisné boje, a tak ako najvhodnejšie riešenie sa často zdá radšej tieto témy neotvárať. Ideológiu však nemyslím len zo strany cirkví, ktoré obhajujú nimi chápané Božie prikázania. Máme skúsenosť aj s ideológiou, ktorú sa nedá presne zaradiť, ale ktorej spoločnou črtou je odmietanie cirkevného riešenia a kresťanských základov spoločného európskeho domu.

? **Je možné a žiaduce stanovovať nejaké celospoločenské pravidlá pre sféru intimity, súkromia jednotlivca, ktorej sa väčšina bioetických problémov týka?**

Myslím si, že v niektorých otázkach celospoločenská zhoda nastane len veľmi ťažko. Je to dané práve ideologickým pohľadom na svet a neschopnosťou skutočného dialógu, ktorý by druhú stranu skutočne chcel počúvať a dokonca takto spoločne hľadal pravdu. Lenže aj intímna (privátna) sféra je nútená používať svedomie, zodpovedné rozhodovanie na základe kvalitných informácií a až potom môže dôjsť k samostatnému rozhodnutiu jednotlivca. Inak to rozhodnutie môže byť vedome nesprávne, čo z hľadiska budúcnosti práve z etického hľadiska pácha škody na celom rozvoji ako jednotlivca, tak aj spoločnosti.

? **Na druhej strane, je podľa vášho názoru možné oddeliť politiku, právo od morálnych, hodnotových otázok?**

Táto otázka je nahratý smeč na moje názory: veľmi často hovorím, že takáto pseudoosvietenecká teória je mimoriadne zavádzajúca. Vcelku sa dá zhrnúť celá debata do názoru: kde je človek, tam je aj morálka. Podstata nepustí! Problém vzniká práve na rozhraní, kde nie je jednoduché uplatniť jeden alebo ten najsprávnejší názor. Lenže aj tu platí princíp dvojitého účinku alebo minimálne vnútorný postoj človeka zoči-voči menšiemu alebo väčšiemu zlu. A ak nechceme žiadne zlo, tak sa, prosím, presuňme do oblasti sci-fi a nie, citujúc Hannah Arendtovú, do oblasti ľudskej podmienky na tejto planéte.

? **V takom prípade, aké konkrétne nástroje máme v dispozícii na to, aby sme vedeli vytvoriť normy a aplikovať ich?**

Konkrétne nástroje? Budete sa čudovať, ale najdôležitejší nástroj je vzájomný dialóg v spoločnosti. Pokiaľ pôjde len o boj o moc a ideológiu, nikdy sa neposunieme k podstate problémov našej spoločnosti! Ak sa dohodneme, kam by sme spoločne chceli ísť, tak môžeme začať aj proces tvorby noriem. Inak sa stanú normy alibizmom typu „účel svätí prostriedky“...

? **V ostatných mesiacoch rezonovali spoločnosťou témy ako Pochod za život, gay prides, práva žien, ktoré istým spôsobom verejnosť polarizujú. Ak už budeme zastávať názor, že tieto otázky musíme riešiť na celospoločenskej úrovni, dokážeme podľa vášho názoru túto polaritu preklenúť?**

Toto nie je problém len slovenského regiónu, ale vlastne profilácie celej Európy. Preklenutie problematiky je zase možné len dostatočným dialógom (čo znamená naozaj všetkých rozumne rozmyšľajúcich spoločností a jedincov bez ideologickej vyhranenosti novín typu denníka SME alebo aj politických strán...). Na druhej strane, minulý týždeň sa stala dosť významná udalosť v európskom parlamente v Bruseli, kedy chcela portugalská poslankyňa hlasovaním uzákoniť právo ženy na potrat ako základné ľudské právo a hlasovaním sa dospelo k uzneseniu, ktoré výrazne ukazuje, že EÚ nie je kompetentná v otázkach základných ľudských práv rozhodovať, ale tieto rozhodnutia ostávajú výhradne v kompetencii jednotlivých štátov. Toto rozhodnutie znova ukazuje na veľký význam vnútorného dialógu v našej slovenskej spoločnosti.

? **Tento názor je vlastný napríklad aj judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Z akých princípov by riešenia, pravidlá, podľa vašej mienky mali vychádzať?**

Myslím si, že to nie je otázka princípov do tej doby, kým sa nedohodneme, že vôbec nejaké princípy platia, potrebujeme ich a prečo... Táto cesta sa nazýva aj hľadanie spoločného dobra.

? **Nie je dôležitejšie zaoberať sa korupciou, nízkym občianskym aktivizmom alebo napríklad stavom demokracie, ako celospoločensky riešiť interrupcie alebo povolenie eutanázie?**

Povolenie eutanázie nateraz nevyzerá potrebné z hľadiska vládncích elít súčasnosti... Aj keď to neznamena, že to nebudeme musieť čoskoro riešiť ako módnú požiadavku doby. Pritom sprevádzanie strachom a podlomeným zdravím postihnutého človeka by malo byť jednou z hlavných úloh sociálneho štátu. Avšak korupcia aj iné neduhy sú nevykoreniteľné (povedzme to teraz teologicky: z dôvodu vyhnania človeka z raja na zem)! Najdôležitejšie bude spoločné riešenie v celej spoločnosti (a nielen u teraz vládncích strán), čo naozaj považujeme za dôležité pre prežitie našej kultúry a národa. Problémom je však aj fakt, že ľuďom nikto neukazuje vízie, a teda nevedia, prečo by mali komunikovať a riešiť neduhy, ktoré mnohým vyhovujú.

? **Prejdime teraz k bioetickým témam. Čím je podľa vás špecifický vzťah lekára a pacienta?**

Tu by som odkázal čitateľov v prvom rade na našu poslednú konferenciu MEDIUSu v roku 2013, kde som sa práve túto otázku pokúšal riešiť pomocou autorov posledných 40 rokov. Skrátene bol tento príspevok publikovaný na požiadanie Katolíckych novín v čísle 38. Tento vzťah je základom celej etiky života, a to z každej strany. Niekedy je totiž potrebný viac paternalistický prístup v tomto vzťahu a inokedy, hlavne vo vyspelejších spoločnostiach, skôr autonómny prístup.

? **Aká je filozofia dnešného vzťahu medzi lekárom a pacientom? Čo si myslíte, v čom sa zmenila medicína a jej ciele za posledné storočie?**

Zase musím, aj keď nechtiac, upozorniť na kultúrny kontext. V spoločnosti, kde sú ľudia zvyknutí uplatňovať svoje práva, vyzerá tento vzťah úplne inak ako v spoločnosti, ktorá prechádza ťažkým pôrodom od totality k demokracii! Aký význam má na tomto mieste hovoriť o autonómii pacienta, ak väčšina našej spoločnosti ani len nerozumie týmto pojmom a právni-

kom až veľmi často ide len o ich vlastnú ochranu? Ak tu nenastane celospoločenský dialóg, budeme mať stále väčšie problémy na oboch stranách.

? **Existujú podľa vás spôsoby, akými je možné negatívne následky tohto vývoja eliminovať?**

Nuž, zase musím zdvihnúť náš pohľad od jednotlivého k všeobecnému: v prvom rade musia orgány, ktoré majú vplyv na tvorbu verejnej mienky (vrátane cirkví) začať pracovať na chápaní autonómie pacienta, ako aj dôležitosti odbornosti a autority lekára ako odborníka. Položme si otázku: do ktorej zóny vplyvu chceme v budúcnosti patriť?

? **Akým odborným témam sa aktuálne venujete?**

Pracujem práve na mojej inaugurácii, kde pôjde asi o všeobecné témy z oblasti etiky a teológie, ako je to určené našimi slovenskými podmienkami. Súčasne však moja srdcová záležitosť je pracovať s významnými osobnosťami v oblasti etiky a morálnej teológie hlavne v Európe, kde by som chcel akosi dokázať svoju hypotézu, že napriek pokroku západnej kultúry sa táto ocitla v slepej uličke (posledné slová prof. Bochenského, ktoré mi adresoval vo Friburgu vo Švajčiarsku pred svojou smrťou) a že teda aj naša podceňovaná východoeurópska kultúra má čo ponúknuť k riešeniu spoločných aj bioetických európskych problémov.

Zuzana Zoláková

(Zdroj: Komora pre medicínske právo – MEDIUS, <http://www.pravo-medicina.sk>, 6. 11. 2013, redakčne upravené, krátené)

Členovia Inštitútu aplikovanej etiky prof. Alexandra Spesza pri TF KU.

Foto Archiv IMVS

Inocent – Mária Vladimír Szaniszló je docentom katolíckej teológie na Katedre systematickej teológie Teologickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku a členom rehole bratov kazateľov – dominikánov. Prednáša všeobecnú, špeciálnu morálnu teológiu a politickú filozofiu. Okrem toho je zástupca riaditeľa Inštitútu aplikovanej etiky prof. Alexandra Spesza pri TF KU, ktorý sa zaoberá výskumami v oblasti bioetiky, biznisetiky a politickej etiky.

Teológiu vyštudoval na Cyrilometodskej teologickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci a doktorát z morálnej filozofie získal po štúdiu na Univerzite vo Friburgu vo Švajčiarsku u prof. Eberharda Schockenhoffa na Univerzite Ludwiga

Alberta vo Freiburgu v Nemecku s prácou Les réflexions theologiques sur les pensées d'Hannah Arendt, ktorá vyšla vo vydavateľstve LIT Verlag vo Viedni v roku 2007.

Prednášal morálnu teológiu aj na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity a pracuje ako stály člen Subkomisie pre bioetiku Konferencie biskupov Slovenska a člen Asociácie bioetikov strednej a východnej Európy (ABECE) so sídlom vo Viedni. Je autorom monografie Úvod do základnej katolíckej morálnej teológie I. a II. a takisto habilitačnej práce Úvod do špeciálnej morálnej teológie I. – Božské čnosti, Úvodu do špeciálnej morálnej teológie II. – Vybrané prikázania, ako aj mnohých vedeckých odborných článkov doma aj v zahraničí. Kontakt: vladimir.szaniszlou@ku.sk

Nový študijný program

Košická Teologická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku otvára v akademickom roku 2014/2015 v spolupráci so zahraničnou univerzitou nový bakalársky študijný program etické a sociálno-kultúrne štúdiá v študijnom odbore etika. Cieľom študijného programu je dosiahnutie analýzy etického, sociálneho a kultúrneho kontextu spoločnosti, ovládanie cudzieho jazyka, pochopenie európskej kultúry s jej kresťanskými základmi a hľadanie eticky optimálneho riešenia mnohých moderných problémov spoločnosti i jednotlivca.

Súčasťou štúdia je komunikácia s nemeckými a rakúskymi vysokoškolskými odborníkmi s možnosťou semestrálnej stáže na spolupracujúcej vysokej škole Hochschule Zittau/Görlitz – University

of Applied Science (Nemecko). Absolventi sú schopní profesionálne komunikovať s odborníkmi z oblasti kultúry, sociálnych, etických a filozofických vied doma i v zahraničí. Dokážu riešiť konfliktne situácie v rámci profesijnej etiky, ovládajú etické a právne aspekty európskych spoločenských vzťahov a dokážu vypracovávať špecifické sociálne a kultúrne projekty (granty). Uplatnia sa v kultúrno - spoločenských inštitúciách, na pozíciách asistentov manažérov, pracovníkov styku s verejnosťou, personálnych konzultantov či poradcov pre profesijnú etiku. Kompletne informácie o štúdiu je možné nájsť na stránke www.tf.ku.sk.

Daniel Demočko

Profesor Jozef Ďurček laureátom ceny Fides et Ratio

Tento rok cenu Fides et Ratio za svoje celoživotné úsilie o dialóg medzi vierou a vedou získal emeritný profesor Katolíckej univerzity v Ružomberku a jej niekdajší rektor prof. RNDr. Jozef Ďurček, CSc.. Cenu mu počas slávnostného ceremoniálu v Primaciálnom paláci v Bratislave udelila Konferencia biskupov Slovenska na návrh jej Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru, ktorej predsedá Mons. František Rábek. Pamätný dekrét si laureát prevzal z rúk biskupa Rábeka. Slávnostnej udalosti sa zúčastnilo mnoho významných hostí, nechýbal žilinský diecézny biskup Mons. Tomáš Galis, pomocný bratislavský biskup Mons. Jozef Haľko a generálny vikár Spišskej diecézy Mons. Anton Tyrol. Na oceňovaní sa zúčastnili aj ďalší zástupcovia vedeckej a akademickej obce, priatelia a rodinní príslušníci laureátov. KU zastupovala prodekanka Pedagogickej fakulty KU doc. RNDr. Nadežda Stollárová, CSc.

zaznamenali sme

a laudatio predniesol prof. Ing. Eduard Bublinec, CSc. Vo svojej prednáške profesor Ďurček priblížil zákulisie vzniku Katolíckej univerzity, na čele ktorej stál v jej začiatkoch ako druhý rektor. KBS udelila ocenenie pri príležitosti 10. výročia vydania encykliky pápeža Jána Pavla II. Fides et Ratio (Viera a rozum). Katolícka cirkev ním vyjadruje úctu k vedcom, ktorí svojím pôsobením a vedeckou činnosťou prispievajú k dialógu vedy a viery ako vyplýva z názvu samotnej encykliky, podľa ktorej je

ocenenie pre vedcov pomenované. Udeľeniu ceny predchádzala sv. omša za vedcov v Kostole Najsvätejšieho Spasiteľa, ktorú celebroval ordinár Mons. František Rábek a koncelebroval biskup Jozef Haľko a ďalší kňazi. K dôstojnej atmosfére svojím vystúpením prispelo aj Dychové kvarteto Hudby Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

prof. Ing. Eduard Bublinec, CSc.
(redakčne upravené, krátené)

Portál Rodina a médiá bude užitočný najmä rodičom

NAVŠTÍVTE NOVÝ PORTÁL NA:
rodinaamedia.ku.sk

Na problematiku médií vo vzťahu k rodine a rodinnú mediálnu výchovu sa zameriava nový internetový portál Rodina a médiá, ktorý na začiatku októbra pre verejnosť spustila Katedra žurnalistiky Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity. Určený je predovšetkým rodičom, učiteľom alebo vychovávateľom.

V roku 2008 sa na pôde KU konal svetový kongres Rodina a médiá. Stal sa podnetom pre odborníkov navrhnuť internetovú stránku o rodine a médiách, ktorá by ponúkla príspevky, rady pre rodičov a tiež publikácie na stiahnutie. Jej súčasťou je aj poradňa, v rámci ktorej môžu rodičia požiadať tvorcov stránky o radu.

Príprava internetovej stránky bola súčasťou projektu VEGA – Socializačné a desocializačné vplyvy médií na rodinné prostredie. „Ohlasy máme dobré, ale zatiaľ len z okruhu ľudí, ktorí vedeli o príprave stránky, pretože sa stránka ešte nedostala do pozornosti širšej verejnosti,“ uviedol zástupca vedúceho projektu Pavel Izrael, PhD., ktorý koordinoval prípravu a čiastočne aj tvorbu stránky. Hoci projekt VEGA tento rok končí, katedra žurnalistiky má záujem priebežne stránku aktualizovať a naďalej rodičom ponúkať cenné informácie, potrebné pre výchovu detí k zodpovednému používaniu médií.

Andrea Bašistová/media.ku.sk, redakčne upravené

Prvým objavom je energeticky modifikovaná biomasa

zaznamenali sme

Foto: Martin Buzna/foto.ku.sk

Významný objav sa podaril pracovníkovi Katolíckej univerzity v Ružomberku z katedry biológie a ekológie Pedagogickej fakulty. Environmentalista, ekolog, pedagóg a výskumník Jaroslav Demko (na snímke) vynášiel technické riešenie, ktoré zvyšuje energetické parametre biomasy. Ide vôbec o prvý objav na Katolíckej univerzite v Ružomberku.

Biomasa je biologický materiál, ktorej súčasťou je aj rastlinná biomasa, takzvaná fytomasa. Práve na ňu zamerl pozornosť docent Jaroslav Demko. „Doterajšie výskumy v tejto oblasti boli zväčša orientované len na získavanie objemu biomasy – teda len aby toho bolo kvantum, aby sa zvyšovalo množstvo dopestované na jednotku plochy,“ hovorí docent Demko. „Môj výskum nešiel touto cestou, po hmotnosti, ale po kvalite, po vnútornej stránke biomasy, aby mala čo najlepšie energetické parametre, akými sú spaľovacie teplo a výhrevnosť.“ Ak by sme jeho výsledky uviedli na konkrétnom príklade, tak aby aj obyčajná drevená trieska, briketa či peletka „sálala“ viac tepla.

Vo svojom výskume Jaroslav Demko využíval stimulatory na to, aby biomasa dosiahla viac makroergických, teda vysokoenergetických látok. Výnimočnosť objavu spočíva tiež v tom, že energeticky modifikovaná biomasa je produktom fotosyntézy. „Fotosyntéza je najrozšírenejšou chemickou a fotochemickou reakciou, je

to reakcia, ktorá nám akumuluje a „odkladá“ energiu slnka – energiu slnečného žiarenia. Biológovia sú skeptickí pri jej regulovaní, avšak pri možnosti vyriešenia riadenia fotosyntézy, a to najmä zvýšenia využitia slnečného žiarenia rastlinami, dokážeme vyriešiť mnohé problémy. Nebojím sa povedať, že by to pomohlo vyriešiť energetické problémy ľudstva, ako aj problém hladu vo svete,“ hovorí Demko.

Podľa zákona o úžitkových vzoroch musí byť technické riešenie nové, musí byť výsledkom vynálezcovskej činnosti a musí byť priemyselne využiteľné. Demkov objav bol zaregistrovaný ako úžitkový vzor Úradom priemyselného vlastníctva a už sa čaká len na dokončenie patentového konania. Pritom podľa vlastných Demkových slov je jeho objaviteľský počin iba malým krôčikom k ďalšiemu poodhaleniu tajomstva fungovania týchto Stvoriteľských zázrakov, ktoré môžu prispieť k riešeniu problémov človeka.

Technické riešenie energetickej modifikácie biomasy možno využiť všade tam, kde sa cielene vyrába či pestuje energetická biomasa, a to na energetických plantážach na výrobu bioenergie, na priame spaľovanie alebo aj na výrobu kvapalných biopalív cestou konverzie biomasy.

Predstavuje to veľkú výzvu aj v modernom svete, ktorý sa odkláňa tak od fosílnych, ako aj jadrových, teda neobnoviteľných

zdrojov energie, k obnoviteľným. Ako príklad môžeme uviesť Nemecko, ktoré ustupuje od svojho jadrového programu a v súčasnosti približne na jednom miliónu hektárov pôdy pestuje plodiny na energetickú biomasu. „Tento objav môže skutočne pomôcť svetu riešiť jeho energetické problémy, ktoré sú vážne. Odráža energetické politiky krajín Európskej únie, ktoré hľadajú alternatívne cesty k získaniu energie a predovšetkým také, po ktorých sa dá ešte znova kráčať – teda cestou sú obnoviteľné zdroje.“

Doc. Jaroslav Demko, CSc. sa narodil v Ružomberku, pracoval na Technickej univerzite vo Zvolene, niekoľko rokov úspešne viedol Vodárenskú spoločnosť Ružomberok. Špecializuje sa na bioenergetiku, environmentalistiku, vodu, odpady. Úzko spolupracuje so Slovenskou národnou akreditačnou službou pri akreditáciách orgánov posudzovania zhody. Dlhodobu spolupracuje s Katolíckou univerzitou v Ružomberku, prakticky od jej vzniku. V súčasnosti jeho pracoviskom je Katedra biológie a ekológie Pedagogickej fakulty KU v Ružomberku.

(red.)

Snímka: Internet (Caravaggio: Večera v Emauzích, 1601)

na zamyslenie

Každý dobrý učiteľ je najmä dobrým poslucháčom

V ten deň išli dvaja z nich do dediny zvanej Emauz, ktorá bola od Jeruzalema vzdialená šesťdesiat stadií, a zhovárali sa o všetkom, čo sa prihodilo. Ako sa tak zhovárali a spoločne uvažovali, priblížil sa k nim sám Ježiš a išiel s nimi. Ich oči boli zastreté, aby ho nepoznali. I spýtal sa ich: „O čom sa to cestou zhovárate?“ Zastavili sa zronení a jeden z nich, menom Kleopas, mu povedal: „Ty si vari jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie, čo sa tam stalo v týchto dňoch?“ On im povedal: „A čo?“ Oni mu vraveli: „No s Ježišom Nazaretským, ktorý bol prorokom, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom; ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali odsúdiť na smrť a ukrižovali. A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, ako sa to všetko stalo. Niektoré ženy z našich nás aj nalakali. Pred svitaním boli pri hrobe, a keď nenašli jeho telo, prišli a tvrdili, že sa im zjavili anjeli a hovorili, že on žije. Niektorí z našich odišli k hrobu a zistili, že je to tak, ako vraveli ženy, ale jeho nevideli.“ On im povedal: „Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?“ A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo. Tak sa priblížili k dedine, do ktorej šli, a on

sa tváril, že ide ďalej. Ale oni naň naliehali: „Zostaň s nami, lebo sa zvečierieva a deň sa už schýlil!“ Vošiel teda a zostal s nimi. A keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho. Vtom sa im otvorili oči a spoznali ho. Ale on im zmizol. Tu si povedali: „Či nám nehoze srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“ A ešte v tú hodinu vstali a vrátili sa do Jeruzalema. (Lk 24,13-33)

Dvaja učeníci na ceste do Emauz, únavná cesta, smutná tvár, zatiaľ čo sa vzdávajú od Jeruzalema, mesta nádeje... Cesta človeka všetkých čias, metafora nášho času, doba utrpenia, spoločnosť neistoty, rizika, okamžitej odmeny - rysy, ktoré charakterizujú úpadok modernej doby.

Cesta toho, kto zanechal Jeruzalem a ide smerom do Emauz, bez stopy histórie, bez jasnej topografickej identity, bez miesta. Mobilita, ktorá sa javí stále viac zasiahnutá pocitom zbytočnosti, čo je vskutku bezcieľným putovaním; zatiaľ čo rastie – iluzórna kompenzácia – cesta obyčajného úniku. Stav blúdiaceho pastiera, strateného cestovateľa s jeho neužitočnou batožinou, so stanom na ramenách, o ktorom ani nevie kde ho zložiť.

Človek bez kvality, ktorý riskuje, že sa stane experimentom seba samého. Rozpaky, kvôli ktorým sa človek pýta „Kto som?“, ale nenačádza odpoveď. Dvaja z nich idú sklamaní: sny, projekty, očakávania, všetko sa zdá beznádejne zrútené, pochované za skalou, ktorou Jozef z Arimatey uzavrel vstup do hrobu. A predsa, nie vo všetkom rezignovali... Zatiaľ čo sa ich kroky vzdávali od Jeruzalema, rozprávanie sa vracia k dramatickým faktom posledných dní, k tomu krížu, ktorý, ako sa zdá, beznádejne priklincoval veľkú nádej, ktorú ten jedinečný muž z Nazareta zapálil v srdciach, odovzdajúc tak zmysel a nový smer ich životu. „Zhovárali sa a spoločne uvažovali.“ Myšlienka sa vracia na to miesto, nostalgia za niečím úplne iným. Návrat k myšlienke, ktorá nie celkom ustúpila, k myšlienke nezatemnenej slabosťou rezignácie, ktorá oslabuje hľadanie, nezničenéj znepokojujúcim hosťom, ešte túžiaci, namiesto poznania, pochopenia, ešte stále túžiaci po pravde. Títo dvaja učeníci mali ranené srdce, nie uzavreté.

Je to len malý otvor, ale predsa stačí. Rozprávanie Lukáša kladie obrazne na scénu jemnosť Božej pedagogiky. Ježiš sa približuje diskkrétne, urobí krok spolu s nimi, pýta sa a počúva... robí vlastnými otázky a

obavy, ktoré znepokojujú ich srdce. Napokon tu nejde len o akýsi psychologický prístup: je to dynamika vtelenia, pre ktorú „tvorivý počiatok všetkých vecí – Logos, prvotný rozum – je zároveň milujúci s plným zanietením a pravou láskou“ (Benedikt XVI, Deus caritas est, 10). Znamená to stretnúť iného ako osobu, vedieť počúvať, vedieť prijať.

Každý dobrý učiteľ je predovšetkým dobrým poslucháčom, snáď predovšetkým poslucháčom nevypovedaných slov. Plameň sa opäť rozhorí, aj keď si toho budú učeníci vedomí o čosi neskôr: „Či nám nehoze srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“

Ježišova didaktika je priamočiara, trpezlivá, účelne argumentačná. Počúvať ho obnovuje vzrušenie, prebúdza city; ale kresťanstvo nie je citová voľba. Pozná náročnosť poznania. Viera, ktorá premýšľa, stretáva chodníky rozumu. Rozumu, ktorý pátra, objaví sa na prahu viery. Viera volá rozum ísť ďalej, za „moderné sebaobmedzenie“, za „obmedzené samostanovenie rozumu toho, čo je overiteľné experimentom“, aby sa mu nanovo otvorila jej šírka a spoznal, že práve tam, kde ho limit zdržiava, práve tam sa otvára horizont plnšieho rozmeru poznania.

Túžba prekonať úzke hranice konštatovaného je stará ako človek sám, často križovaná odvážnym prieskumom nových horizontov; niekedy poznačená vášnivým pátraním, čo je smäď po absolútne, smäď po inom, vedúci k nepokoju, ktorý sa neutiší a je utrpením mimo vlasti. Nie je jednoduché spoznať Zmŕtvychvstaleho. Mária Magdaléna si ho pomýlila so záhradníkom (cfr. Jn 20,15), apoštoli ho považujú za mátohu (cfr. Lk 24,36-42), emauzskí učeníci za cudzinca (cfr. Lk 24,15-18).

Hľadanie pravdy je cesta, ako stretnúť Krista. Zároveň je stretnutím, ktoré otvára poznanie. Otázka poznania neobýva územia abstraktného intelektualizmu, ona sa dotýka hĺbky ľudskej duše, v jej potrebe spoznať a pochopiť. Až keď sa delili o dar, v lámaní chleba, spoznali Ježiša; dokonca, až keď Ježiš zmizne, konečne pochopia: pravda nie je nikdy „vlastniť“, ale vždy «prijať», nie je zastavením sa, ale neustálym kráčaním. Tentoraz už idú správnym smerom, smerom do Jeruzalema, a rýchlym krokom, poháňaný zvesťou, ktorá znie tak naliehavo v ich vnútri. Pravdu vlastníme, len keď ju odovzdávame, ak má na nej účasť iný. Zadržovaná pravda hynie a tak, ako rozum v spánku, produkuje monštrá. Logika daru je to, čo udržiava a preniká celý život Univerzity, tu sú úrodné korene jej jestvovania. Bez tejto logiky učenosť vyschne, pokorená záko-

” Zadržovaná pravda hynie a tak, ako rozum v spánku, produkuje monštrá. Logika daru je to, čo udržiava a preniká celý život Univerzity, tu sú úrodné korene jej jestvovania. Bez tejto logiky učenosť vyschne, pokorená zákonom dopytu a ponuky, a poznanie sa stane burzou s tovarom.”

Mons. Sergio Lanza

nom dopytu a ponuky, a poznanie sa stane burzou s tovarom. Je to logika daru, ktorá ju oživuje, originálna a vzorová štruktúra viery: „Na začiatku toho, že je niekto kresťanom, nestojí etické rozhodnutie alebo veľkolepá myšlienka, ale skôr stretnutie sa s udalosťou, s Osobou, ktorá ponúka životu celkom nový horizont, a tým aj zásadné stretnutie.“ (Benedikt XVI, Deus caritas est, 1)

Nestačí špekulatívna a argumentačná inteligencia a ešte menej technicko-praktická, je nutné stretnutie, stretnutie nielen slov a ideí, ale solidárne, dokonalé, existenčné zdieľanie sa. Len tak je univerzita *comunitas docentium et studentium*; perspektíva, ktorá nemôže byť obmedzená iba na nostalgiu vracajúcu sa k počiatku, vyžaduje si byť znova potvrdená a oživená cez vhodné formy, ktoré reagujú na meniace sa sociálne, kultúrne a štrukturálne podmienky. A práve preto centrum univerzity, kaplnka, je miesto, na ktorom znova zaznieva Slovo, na ktorom sa láme Chlieb.

Poznanie rozumu a horizont viery musia zanechať všedné formule vzájomnej ignorancie, postoje plazivej nedôvery, aby sa objavila vzájomnosť, ktorá osvecuje a oživuje: viera a rozum sú „dve sily, ktoré nás vedú k pozna-

niu“, potvrdzuje sv. Augustín (*Contra Academicos*, III, 20, 43.). „Ak je kresťanská viera *fides quaerens intellectum*, ľudský intelekt je *intellectus quaerens fidem*, intelekt, ktorý pre objavenie pravej nádeje v sebe samom sa musí otvoriť dôverujúc pravde väčšej než je on sám. Táto Pravda, ktorá sa stala človekom, a teda už nie je viac cudzia žiadnemu pravému humanizmu, je Ježiš, Kristus, Slovo večného života.“ (Ján Pavol II, Príhovor na Univerzite v Bologni, 18. apríla 1982)

Len tak sa stanú z nás majstri, len tak sa tvoria školy myslenia, len tak sa rodia učeníci. Toto je poslanie, ktoré rok čo rok prijíma katolícka univerzita, pretože živo pociťuje túto úlohu, pohnutá tou nádejou, o ktorej píše sv. Augustín krátko po svojom obrátení: „Zdá sa mi, že musíme ľudí opäť priviesť k nádeji, že môžu nájsť pravdu“ (*Epistulae*, 1,1.), pretože „evanjelium nie je len oznámením vecí, ktoré možno vedieť, ale vytvára skutočnosti, ktoré menia život. Temná brána času, budúcnosti, sa roztvorila dokoľan. Kto má nádej, žije inak; bol mu darovaný nový život“ (Benedikt XVI, *Spe salvi*, 2.). Nejde tu len o iniciatívu, ktorá sa pridruží ku každodennej námahe pedagóga a študenta. Avšak ide predovšetkým o vnútornú naliehavosť viery, ktorá sa stáva formou kultúry; o pozornosť, ktorá sa má zakoreniť v ich rozvoji; ktorá cieľi k podstate; ktorá sa neobmedzuje len na reagovanie na sociálno-kultúrne fenomény, ale má v úmysle zaradiť sa účinným, kompetentným a účtívim spôsobom do procesov, ktoré sprevádzajú ich formáciu, a tak sa osvedčiť v spoločnosti.

V tomto zmysle sa Cirkev stáva strážcom niečoho, čo patrí k základnému vlastníctvu ľudstva, stáva sa zodpovednou v období oslabeného myslenia o právach a hodnote ľudského rozumu: svetlo viery robí rozum bystrým a prenikavým. Na druhej strane kresťan, obdivovateľ rozumu, vie, že rozum nemôže nič iné, než stiahnuť sa rozčarovaný, ak sa nestretne so Slovom života, s Logosom, ktoré sa stalo telom: „Súlady medzi vierou a rozumom znamená predovšetkým to, že Boh nie je ďaleko: nie je ďaleko od nášho rozumu a od nášho života; je blízko každému ľudskému bytiu, blízko nášmu srdcu a blízko nášmu rozumu, ak sa skutočne vydáme na cestu“ (Benedikt XVI, «Skúmať pravdu, aby sme mohli nájsť Boha a veriť», Generálna audiencia v stredu 30. januára 2008.)

Ako sa stalo – ako sa stane dnes – na ceste do Emauz.

Homília Mons. Sergia Lanza v Miláne 6. apríla 2008.
Z brožúry vydanej Katolíckou univerzitou Sacro Cuore v Miláne ako spomienka na Mons. Sergia Lanza.
Preložil Michal Janiga.

Kolégium pomáhalo v Žakovciach

Už pri dohadovaní našej cesty, pár týždňov pred ňou, som mal celkom obyčajný pocit eufórie a vzrušenia. Ved' som o tom mieste počul už tak dávno a také zaujímavé veci a názory, že som si spätne žiadnu inú reakciu nepripúšťal. Vrchol nadšenia som dosiahol pri automatickej rovnici mena Marián Kuffa = Žakovce.

No pri analyzovaní zážitkov, ktoré som prežil, a javov, nad ktorými som sa pokúšal zamýšľať, prichádzam dnes na to, že ten pomyselný vrchol neprišiel. V skutočnosti sa naň len z diaľky snažím dovidieť a obdivovať ho. Aj toto sa vám môže prihodiť po návšteve Žakoviec.

Odchádzali sme v piatok poobede spred jezuitského kláštora, kde nás vyzdvihol otec František. Entuziazmus sa vo mne znovu naplno preukázal, a tak som sa vyzbrojil starými suštiakmi a robotníckymi bagandžami (ktoré som, mimochodom, používal na „nosenie v novom“), veď tam budeme určite aj pomáhať! Cesta bola príjemná, na „blízky východ“ som išiel autom po prvý raz, nuž vychutnával som si prírodu a kde-tu sme prehodili nejaké to slovo. Do cieľa sme prišli už za tmy, nasledovalo, štandardne, ubytovanie,

oboznámenie sa s najbližším okolím a večera. A pri nej to začalo nadobúdať svoj zmysel. Okrem výstižného hesla pri výdajnom okienku jedla, slov pápeža Františka o tom, ako si máme vážiť každé jedlo, pretože opačným správaním ukracujeme o tento (Boží) dar hladných a chorých, sme sa zoznámili s prvým „klientom“ centra. Vlado, bývalý pracovník na vysokom poste v komerčnej banke i poisťovni, sa prišiel po celodennej dlhšej šichte navečerať. Ani neviem ako rýchlo ubehli úvodné dialógy, no jeho príbeh nás prikoval k stoličkám na ďalších niekoľko desiatok minút. Príbeh o bežnom živote, šťastí, pýche a vzostupe, ale i následnom páde, odcudzení, klamstve a nešťastí, po ktorom sa snaží zrevidovať svoj život, nájsť jeho zmysel a znovu mu začať načúvať a veriť. A snaží sa o to skrz prácu, modlitbu a sebareflexiu. Miesto, ktoré mu

to umožnilo, bolo práve to, kde sme sa aktuálne nachádzali.

Z tohto chlapa, ošľahaného mnohými životnými skúsenosťami zo všetkých strán, nevychádzal prebytočný sentiment, ktorý by (aspoň u mňa) zaiste vzbudil prehnajú emócnú reakciu, ani chlad, ktorý by slúžil ako zásterka. Rozprával uvoľnene, nenútene, otvorene. A popri jeho príbehu ma „dostal“ aj tento spôsob. Spôsob, ktorý by bol očakávaný ako štandard v komunikácii a živote nás „normálnych“. Bol to dostatočný šok, pretože som očakával údiv, no nie takého rázu, formy a precítienia. Už vtedy som sa začal vzdávať od spomínaného vrcholu. Večer sme ešte stihli ruženec v kaplnke centra, kde sme mali po prvýkrát možnosť vcítiť sa do spoločenstva klientov, zamestnancov i dobrovoľníkov. „Tak sa teda veľmi

dobre začal náš „výletík“, povedali sme si pred spaním a miestami sa vracali k Vladovi, popri povrchných srandičkách a únave, ktorá nás zmohla.

Na druhý deň sme sa s Vladom po raňajkách dohodli na rozdelení práce. Dievčatá obletovali a čistili koníky, my chalani sme išli, ako ináč, ku lopatám. Práca, akú robil každý z nás v živote veľa krát, nič viac, nič menej. Partia chlapov bola vo svojej práci zohraná, no aj tak sme im neboli ukradnutí a mne osobne to nešlo, tak som nadviazal konverzáciu. Čo som nečakal, scenár podobný piatkovému večeru, a to priamo pri práci. Vedel som, že to tak má byť, vedel som, že práca je prostriedok a pomôcka, cez ktorú sa to bahno (možnože z každého z nás) postupne vyplavuje preč! No aj napriek tomu som v nemom úžase stál a načúval im. Pretože to nebol film, ale skutočnosť, a tí chlapi neboli herci. Čo vlastne si máme z ich príbehov vziať? Určite nič hneď, málokedy sa stane, že zmena príde zlomom, skokom, naraz. Ale priamosť, ktorú nám predkladali na každom kroku, hovorila za všetko. Skrz vieru prichádzal po maličkých krôčikoch aj postup a zmysel života, zarastený a ukrytý v každom jednom príbehu sa postupne dostával na povrch.

Ako ubíhal čas, prišlo poobedie a potreba každej schopnej ruky pri betónovaní. Za krátky čas sme sa v špecifickom systéme zorientovali a všetci spolu sme sledovali konkrétny cieľ. Temperament a originalita každého jedného, či už chlapca alebo „starého chlapa“, dodávala atmosfére na jednej strane silné napätie, no na strane druhej nám umožňovala začleniť sa a prirodzene napätie ventilovať. Sám som sa o tom presvedčil, že si nemôžem dovoliť súdiť obsah podľa obalu. Nie, nie sú to alkoholicy, feťáci či pochybné indivíduá. Sú to jednoducho „my“, sú to ľudia. Slnko pomaly zachádzalo a spolu s obavami z dokončenia a únavou sa v kolektíve stupňovala aj nervozita. Až prišiel muž, ktorého sme očakávali od

VIAC INFORMACÍ:

kolegium.ku.sk

posledného večera. Muž, ktorý stojí za týmto veľkolepým projektom. Muž, ktorý rozžiaril nielen celý areál, ale aj tváre a „chtíť“ nás ustatých „robošov“. Aha, to je Maroš Kuffa? Musím ho osloviť, veď je to neskutočná osobnosť – myslím si. No ostal som v nemej neistote, keď ma odbil. Ponáhlal sa. A vtedy som si uvedomil, že nie je to tá moja celebrita z pódii či klubov vo svetlách reflektorov, ale osobnosť každodenného života. Pýtam sa kolegov, či je to naozaj on, veď takého ho z počúvania nepoznám. Odpoveď znie: „To preto, že ho berieš ako človeka, ale pre nás je to otec.“ Na úvahy, rady a rozhovory nebol čas, betónovanie sme museli chtiac-nechtiac dokončiť a navyše, istotne prežíval osobnú tragédiu z nadržana. Myšlienky, ktoré mi vtedy prebiehali hlavou, úplne zahnali únavu a bolesť a odštartovali skryté zásoby energie. Áno, samozrejme, že tomuto spoločenstvu pomôže každá schopná ruka, no tí ľudia sú tu predsa pre každého jedného z nás! Chaos, do ktorého som sa vtedy dostal, sa ma pustil až po niekoľkých dňoch. Úspešne sme splnili úlohu, navečerali sa a boli sme pozvaní na hudobný nácvik miestneho spevokolu do kaplnky. Môj obdiv som korigoval všimnutím si občasných prchkých reakcií, no povedzme si, kto dokáže bez problémov nacvičovať gospelové piesne po celodennej šichte tak, ako to praktizujú miestni zo spoločenstva pravidelne každý týždeň? Už len tá ochota preukázať svoj talent, alebo len chuť, stojí za uznanie. A vlastne pre nich je to možno úplne bežné, znovu to tak „prežívame“ len my.

Únava nás aj tak dobehla a v nedeľu ráno sme skoro nestihli omšu v kaplnke. Mal ju otec Marián, ktorý krstil vnuka svojho brata, takže sme nečakali koniec za ho-

dinu. Ale to, čo som s nadšením niekedy dávno sledoval na youtube, som mohol osobne zažiť priamo naživo: omša trvala dve hodiny. Marián a jedna kázeň? Kdeže, tých kázni mal v to doobedie asi päť. Hltal som obsah, ktorý ponúkal skrz svoje myšlienky, i formu, v ktorej ich podával, a zhltol by som aj jeho celého... Mrzí ma len, že som s ním nemal možnosť prehodiť zopár slov a podať mu ruku, aj keď našim dievčatám sa to podarilo, tak sme mu len zakývali na rozlúčku, keď sa (ako zvyčajne) „išiel stratiť“ preč, do prírody, len so svojím psom. Presne tak, ako to rád robím ja. Čo vlastne máme spoločné? Toľko otázok a odpovede neprichádzajú. Točí sa mi hlava, žiaľ, musíme odísť. Do „bežného života“, kam sa mi vracalo ťažko. Nebol to len únik? Oddych? Výlet?

Dnes hovorím, že nie, aj keď to tak bolo, no nie v podstate. Myslím, že u väčšiny z nás neprišla nejaká uváženejšia reakcia bezprostredne po návšteve Inštitútu Krista Veľkého v Žakovciach. Priamo tam sme boli bezprostrednými poslucháčmi, aktérmi, klientmi, kamarátmi i blízkymi, spolutvorcami spoločenstva, no očakávaný „boom“ prišiel až neskôr a bude prichádzať vždy, keď sa tam vrátíme vo svojom vnútri, v spomienkach, cez zážitky. Pred sebou sa nám teraz naskytá cesta uvažovania. Nad príbehmi, skúsenosťou nás i ľudí z centra, nad nami samotnými a našimi cestami. Za všetkými tými príbehmi sa skrýva jeden ozajstný a neuveriteľný. Je to „Príbeh“, o ktorom nestačí počuť, ktorý treba zažiť a do ktorého sa budem rád vracáť ako jeho spolutvorca. Na záver dve rýchle rovnice: Marián Kuffa = Líder a Žakovce = nezastupiteľný Fenomén. A pár slov k bagandžiam: už ich asi nespojzdním pre „komerčné využitie“, do školy či na párty. Pretože už nebudú nikdy ako predtým. Majú v sebe totižto odťahok – odťahok Žakoviec, a ten sa nedá ani umyť a nemôže ani zaniknúť...

Dominik Hewlett

O jednote muža a ženy hovoril salezián Fula

Nemožno oceniť rodinu bez ocenenia ženy. Nemožno ohlasovať dobrú zvesť o rodine, ak neuznáme oprávnené aspirácie feministického hnutia. Vo svojej prednáške v Kolégiu KU v Ružomberku to povedal salezián Milan Fula.

Terminus technicus "uniduálna antropológia" pochádza od pápeža bl. Jána Pavla Druhého, znamená akúsi "primeranú", adekvátnu antropológiu. Antropológia jednoty dvoch neopisuje človeka ako abstraktnú bytosť, ale ako muža a ženu. Žena je nositeľkou Božieho obrazu rovnako, ako je nositeľom Božieho obrazu muž. Žena je – rovnako ako muž – originálna a kreatívna Božia myšlienka. "Muža a žena sú stvorení ako jednota dvoch na obraz jednoty troch," odkázal na Najvyššiu Trojicu docent Fula. Muž a žena majú žiť navzájom jeden pre druhého – nielen jeden pri druhom, ale sú zverení jeden druhému. Aj tieto slová pápeža Jána Pavla II. pripomenul M. Fula.

Kolégium KU

Hudobný program spestrili skladby od Antonia Vivaldiho v podaní doktorandky Zuzany Ondrejovej a študenta Tomáša Uličného, ktorým za ich umelecký výkon ďakujeme.

Doc. ThDr. Ing. Milan Fula, PhD., SDB študoval na Pápežskej Saleziánskej univerzite v Ríme a na Rímskokatolíckej Cyrilometodskej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V súčasnosti pôsobí ako moderátor Inštitútu sv. Tomáša Akvinského v Žiline, ktorý je prepojený

s Pápežskou Saleziánskou univerzitou, a ako vysokoškolský pedagóg na detašovanom pracovisku Saleziánium Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Je autorom monografií Antropológia ženy a náuka Jána Pavla II., Myslenie na ceste k Bohu, Filozofia rodiny, viacerých učebných textov a mnohých vedeckých a odborných článkov publikovaných doma i v zahraničí.

(KKU)

Človek je spoločenská i politická bytosť, prednášal Koblížek

O človeku ako politickej bytosti a teórii spoločenských zmlúv prednášal v Kolégiu Katolíckej univerzity v Ružomberku filozof a teológ Jan Koblížek, ThD. Vychádzal z filozofie Františka Suáreza.

Pre Koblížka je Suárez novoveký humanista scholastickej tradície, ktorý ako jezuita nadviazal na Aristotela a Tomáša Akvinského, no súčasne prijal humanizmus Erasma Rotterdamského a inšpiráciu od jeho žiaka Františka Vitoriu. Suárez chápe konkrétnu politickú autoritu ako pozitívne danú – pochádzajúcu z vôle ľudu.

Suárezovo filozofické dielo sa týka aj spoločenskej zmluvy. „Suárez nevníma človeka

v prvom rade ako individuum nezávislé na čomkoľvek, ale ako spoločenskú a politickú bytosť. Ak je teda ľudská prirodzenosť spoločenská a politická, potom nutnou vlastnosťou vyplývajúcou z tejto prirodzenosti je i schopnosť mať politickú autoritu a moc,“ vysvetľuje Koblížek. Dôležitou otázkou však je, kto konkrétne má mať politickú autoritu. „Tú bude mať ten, odpovedá Suárez, koho si zvolia tí, ktorí sa rozhodli vytvoriť občiansku, teda politickú spoločnosť.“

V hudobnom programe vystúpilo duo zobcových flaut Marta Mažariová a Veronika Súkeniková so skladbami Jozefa Haydna: Sonatina a anonymného autora: Polonaise.

(KKU)

ANDREJ HLINKA A JOZEF TISO

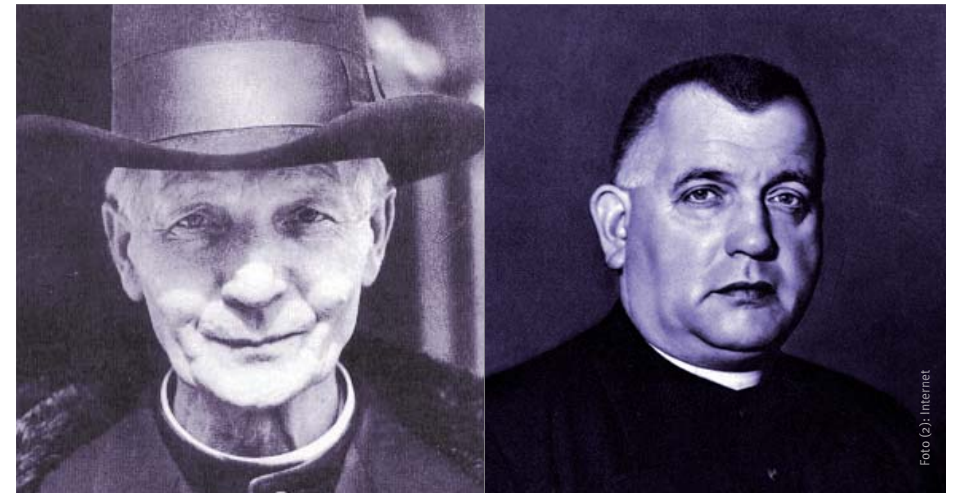
Politická kontinuita alebo zlom?

Z dvoch politických osobností, ktoré sú predmetom našej rozpravy, tak chronologický, ako aj politický význam patrí Andrejovi Hlinkovi.

Andrej Hlinka sa narodil 27. septembra 1864 v Černej pri Ružomberku. Bolo to obdobie tvrdých reakcií zo strany Maďarmi uchvátenej vlády nad národnými Uhorskami, ktoré revolučné roky meruôsme zobudili k svojmu životu. To akoby predznačilo aj Andreja Hlinku, jedného z deviatich detí vtedy priemernej slovenskej rodiny. Otec bol roľník, ale si privyrábal aj ako pltník. Andrej bol živý a chápavý chlapec, ktorý už na základnej škole vzbudil pozornosť učiteľa Jána Holdoša. Tento presvedčil rodičov, aby chlapca dali študovať na gymnázium v Ružomberku. Aby ho tam prijali, musel sa najprv naučiť po maďarsky. Preto až trinásťročný začal gymnaziálne štúdium. Po skončení tohto štvorročného štúdia v roku 1881 sa sám rozhodol, že bude kňazom. Takto sa dostal do vyšších tried gymnázia v Levoči. Keď mu potom v nasledujúcom roku zomrel otec, ktorý za jeho štúdium ročne platil 11 zlatých, dve fúry dreva a jednu hus, Andrej si uvedomil, že sa bude musieť starať sám o seba. V nasledujúcom roku požiadal spišského biskupa o prijatie za klerika. Biskup Juraj Částka (Császka, 1826 – 1904) ho prijal. Tak nastúpil do jeho filozofického kurzu v Spišskej Kapitule. V zachovaných dokumentoch o jeho správaní sú poznámky ako „Usilovnosťou a mravným spravovaním dokazuje svoje isté kňazské povolanie.“ (1886). Iba v treťom ročníku je tam aj záznam: „Má náklonnosť k slavizmu.“ Po úspešnom absolvovaní teológie 19. júna 1889 nový biskup Alexander Párvy (1848 – 1919) vysvätil Andreja Hlinku za kňaza. Niekoľko dní predtým mu zomrela matka.

Prvým kňazským pôsobením Andreja Hlinku bolo miesto kaplána v Zákamennom Kline na Orave. O rok neskôr, ho biskup preložil do Svätej Alžbety na Liptove. No ešte v tom istom roku ho vyslal do Tvrdošína. Už pred úspešným zložením synodálnych farských skúšok ho biskup vymenoval za farára v obci Tri Sliače (Liptov). Hlinka bol rád, že sa dostal pôsobiť vo svojom rodnom kraji. Po zval si staršiu sestru a brata, aby spravovali farský majetok, a sám sa plne venoval svojim farníkom.

Pritom sa stále viac zapájal do národného hnutia a podporoval Zichyho Ľudovú stranu, ale aj študentský spolok Detvan v Prahe. A hlavne plne pochopil dôležitosť národného hnutia, ktoré sa sústredilo v Turčianskom Sv. Martine po založení Maticy slovenskej. Začal s písaním článkov do Katolíckych novín a vyzýval našich drobných ľudí, aby sa národne uvedomili a vlastnou iniciatívou zlepšovali svoje ekonomické podmienky. K tomu vyzýval aj všetkých kňazov vo farskej službe. Aby im v tom pomohol, už v roku 1895 dal vytlačiť

Andrej Hlinka

Jozef Tiso

brožúru „Ako založíme gazdovsko-potravný a úverný spolok?“ Takto Andrej Hlinka vstupoval postupne do stále širšieho okruhu národného hnutia.

Keď sa vedenie Slovenskej národnej strany utiahlo do pasivity a po celom Uhorsku sa začali zakladať Katolícke kruhy, Hlinka sa hneď zúčastnil na založení Katolíckeho kruhu v Ružomberku a neskôr aj v Žiline. Oslovoval drobný slovenský ľud a ten mu rozumel a nasledoval ho. Ako jeden z prvých popredných pracovníkov medzi slovenským ľudom Hlinka pochopil dôležitosť ľudu prístupnej tlače. Keď v roku 1897 Anton Bielek založil „Ľudové noviny“, Hlinka sa stal najplodnejším a najčítanejším prispievateľom týchto novín. O rok neskôr ich majiteľ získal Hlinku za šéfredaktora. Nový šéfredaktor čoskoro urobil z mesačníka Ľudových novín pravidelný týždenník.

So vstupom do 20. storočia vládna maďarizácia na Slovensku začala dosahovať svoje vrcholy. Hlinka vedel, že len málo Slovákov čítalo noviny. Preto začal organizovať verejné ľudové zhromaždenia, na ktorých sa zúčastňovali stovky, ba aj tisíce ľudí. Pri voľbách v roku 1901 vedenie Zichyho Ľudovej strany zablokovalo niekoľko Slovákov navrhnutých na kandidačnú listinu, medzi nimi aj Andreja Hlinku. Hlinka sa preto rozhodol odísť z Ľudovej strany a opustiť aj Ľudové noviny. Tieto sa dostali do rúk Milana Hodžu a Jozefa Gregora-Tajovského, ktorí z nich urobili orgán protinárodného čechizovania slovenčiny a získavania Slovákov pre „československú národnú jednotu“. Proti tomu sa tvrdo postavil svojou autoritou aj Jozef Škulský. Za tým všetkým už nebola Budapešť, ale Praha.

Keď sa koncom roka 1904 uvoľnila fara v Ružomberku, Andrej Hlinka si podal žiadosť ako kandidát na tento úrad. 14. júna 1905 bol slávnostne inštalovaný za ružomberského farára. Tým sa stal aj virilným členom zastupiteľského zboru mesta.

Z tejto novej pozície Hlinka mohol oveľa účinnejšie zasahovať aj do tvrdého boja za práva slovenského ľudu. Na jednom z prvých ľudových zhromaždení, organizovaných katolíckimi spolu s evanjelikmi v Ružomberku 1. októbra 1905 sa aktívne zúčastnil aj Hlinka. To vyvolalo závažnú reakciu v maďarskej tlači, ale účasť okolo 3 000 občanov, ktorí neporušili žiaden platný zákon, iba posmelil národne uvedených Slovákov. Hlinkovým cieľom bolo založiť nezávislú Slovenskú ľudovú stranu. Jej národno-kresťanský program mal politicky spájať národné ctiaciach kresťanov obidvoch hlavných vyznaní. No predvolebná angažovanosť Andreja Hlinku vzbudila najtvrdšiu reakciu: už 2. mája 1906 si prezás ružomberskej sedrie predvolal Hlinku vo veci „štvania a poburovania proti maďarskej národnosti“. A biskup Šándor Párvy zakázal Hlinkovi agitovať. Hlinka mu však odpovedal, že so všetkou úctou k jeho biskupskej autorite nedá sa obmedzovať vo svojich občianskych právach. Biskup reagoval tým, že pozbavil Hlinku aj jeho úradu farára. Hlinka sa však nevzdal a šiel k pápežskému nunciovi do Viedne, aby ho informoval o postupovaní Párvyho aj o masových reakciách tisícov veriacich. Nuncius upokojil Hlinku a ubezpečil ho, že Svätá stolica spravodlivo preskúma všetko. Následne 18. júna biskup postihol Hlinku ešte ťažším trestom, ktorým ho pozbavil práva vykonávať akékoľvek cirkevné obrady. Pridali sa k tomu aj štátne úrady a Hlinka sa našiel

27. júna 1906 v ružomerskej väznici. Trvalo až do 6. decembra, kým ružomerský súd vyniesol rozsudok: dva roky štátneho väzenia, 1500 korún pokuty a 680 korún pravotných trov.

Ešte pred nastúpením trestu Hlinka odišiel do Ríma, aby si tam našiel advokáta pri cirkevnom súde so svojim biskupom. Keď sa vrátil z Ríma, napísal v Ľudových novinách: „Dojem, ktorý som si odniesol z Ríma, vypoviem jedným slovom: zvíťazíme! Naša bitá, žalárovaná, prenasledovaná pravda zvíťazí, zvíťaziť musí.“

Aj moravský Slováci sa začali zaujímať o Hlinkov boj a Dr. Alojz Kolísek ho pozval na prednáškové turné po Morave a Česku. Začalo sa to 17. októbra 1907 v Hodoníne. Vzbudený záujem vyvolal celý rad ďalších pozvaní a Hlinka ochotne prednášal tamojším Slovákom aj Čechom. Počas takejto prednášky 27. októbra došiel zo Slovenska telegram: „V Černovej 50 výstrelov, dvanásť mŕtvych a dvanásť ťažko ranených.“ Stalo sa to počas vy-sviacky kostola, ktorý dal Hlinka postaviť. Biskup Párvy nariadil inému kňazovi vysvätiť ho proti vôli občanov, ktorí chceli, aby ho vysvätil Andrej Hlinka. Maďarskí žandári tak zapríčinili „Černovskú tragédiu“. Hlinka sa chcel hneď vrátiť domov, ale prof. Kolísek ho zadržal a presvedčil, aby pokračoval vo svojich prednáškach. Aj Černovská tragédia prispela k tomu, že záujem o situáciu na Slovensku robil z Hlinkových prednášok jeho triumfálny pochod po Morave aj Česku: už 31. októbra Hlinka prednášal v Brne a 1. novembra v Prahe, kde študenti po prednáške vypriahli kone z koča, ktorým prevážali Hlinku, a sami ho dotiahli až do hotela, kde bol ubytovaný. Potom 30. novembra 1907 nastúpil svoj trest v Segedíne.

Bolo to práve Hlinkovo väznenie, ktoré vzbudilo európsku pozornosť na Slovákov a priviedlo aj viacerych cudzích autorov k tomu, aby sa venovali slovenskej otázke. Jeden z najvýznamnejších takýchto autorov bol Scotus Viator (Robert W. Seton-Watson), ktorý vo svojom základnom diele Národnostné problémy v Uhorsku venoval celú kapitolu Slovákom a na titulnej strane knihy umiestil fotografiu Andreja Hlinku.

Na kňazovi Hlinkovi ostával však tvrdý cirkevný trest biskupa Párvyho, ktorý sa na základe intervencie u pápežského nuncia vo Viedni zákonito otvoril v Ríme. Svätá stolica vyzvala biskupa Párvyho, aby formuloval svoje žaloby na Hlinku. Vatikán podrobil celú vec preskúmaniu podľa cirkevného práva. Kongregácia koncilu 27. februára 1919 zrušila Párvyho tresty, čo 14. marca potvrdil pápež, teraz už sv. Pius X. (1903 – 1914).

23. februára 1910 sa pre Hlinku otvorili brány väzenia a po 33 mesiacoch bol prepustený na slobodu. Hneď sa utiahol na duchovné cvičenia do Kaloče, aby sa zotavil na duchu. Potom 24. marca 1910 navštívil svojho biskupa Párvyho, ktorý sa

pre chorobu zdržiaval v Budapešti. Dosiahol od neho návrat do svojej farnosti v Ružomberku. Postupne získal rozhodujúci vplyv v celom zastupiteľskom zbore mesta. Dostal sa opäť aj na čelo Ľudovej banky v Ružomberku, ktorá vznikla z jeho iniciatívy. Nakoniec aj biskup Párvy pochopil situáciu a splnomocnil Andreja Hlinku, aby 29. júna 1910 vysvätil už tri roky nevysvätený kostol v Černovej.

V decembri 1912 slovenskí katolícki činitelia sa dohodli na obnovení Slovenskej Ľudovej strany, ktorú proklamovali ešte v roku 1905. Novozaloženú stranu uviedli do života v Žiline 29. júla 1913. Za jej predsedu zvolili Andreja Hlinku a jej orgánom sa stali Slovenské ľudové noviny. Hlinkov priateľ z mladosti Vavro Šrobár prešiel úplne na českú stranu a širil masarykovské protikatolícke idey. Nad tým sa zhrozilo aj evanjelické martinské národné centrum prejavom Pavla Mudroňa.

Do toho všetkého zasiahla vražda následníka trónu Františka Ferdinanda a vypuknutie svetovej vojny. Predseda národnej strany Matúš Dula 6. augusta 1914 verejne vyhlásil zastavenie všetkej činnosti strany.

Andrej Hlinka uvažoval, čo bude po skončení vojny. Prišiel na to, že najúčinnším prostriedkom na udržanie národných aj náboženských hodnôt slovenského ľudu bude dobrá tlač. Preto už v roku 1917 založil v Ružomberku knihtačiareň „Lev“. Ján Vojtášák hneď do nej preniesol svoj časopis Svätá rodina. Dr. Jozef Buday tam redigoval svoj novozaložený časopis Duchovný pastier.

V roku 1918 sa už v Česku začínalo plánovať rozbitie Rakúsko-Uhorska a niektorí českí politici uvažovali aj o pripojení Slovákov k svojmu budúcemu štátu. Kontaktovali aj Andreja Hlinku prostredníctvom Dr. Kolíska. Tomuto Hlinka vyhlásil: „Som za úplné samourčovanie národov. Nasledovne aj my, Slováci, musíme mať toto právo“. Na porade slovenských národných činitelov, ktorá sa konala 24. mája 1918, väčšina konštatovala, že ak sa Slovensko odtrhne od Maďarov, jediná možnosť je spojenie sa s Čechmi. Hlinka uznal argumenty, ktoré sa tam prediskutovali, a nakoniec vyhlásil: „Tu je doba činov. Treba sa nám určite vysloviť, či pôjdeme aj naďalej s Maďarmi, alebo s Čechmi. Neobchádzajme túto otázku, povedzme otvorene, že sme za orientáciu česko-slovenskú. Tisícročné manželstvo s Maďarmi sa nevydarilo. Musíme sa rozísť.“ Za túto alternatívu sa vyslovila aj Slovenská národná strana.

Ale keď v Prahe 28. októbra 1918 vyhlásili Česko-Slovenskú republiku, nebol tam žiaden reprezentant Slovákov. Títo zvolili narychlo schôdzku do Turčianskeho Sv. Martina, na ktorej sa zúčastnil aj Andrej Hlinka. Pozvaných bolo iba 35 osôb, ale došlo tam okolo 300 ľudí. Tam po dlhých diskusiách schválili „Deklaráciu“, ktorú pripravil Samuel Zoch. Ich pozornosti však ušlo

základné protirečenie tohto dokumentu, ktorý má nadpis „Deklarácia slovenského národa“, ale už v prvej vete tvrdí, že slovenský národ je čiastka i rečove i kultúrno-historicky jednotného československého národa“. Historický vývoj už v najbližších mesiacoch dokázal, že na takomto nereálnom, a teda labilnom základe nemožno stavať nič trvalého.

Zatiaľ však v Prahe Český národný výbor, zložený z 256 českých poslancov, 13. novembra 1918 vydal „Dočasnú ústavu“, ktorou sa premenoval na „Národní shromáždění“ a pribral do neho 14 (5 %) nikým nevolených „zástupcov Slovenska“. Za prezidenta zvolili Tomáša Masaryka a pribrali ďalších „zástupcov Slovenska“, ktorých počet dosiahol 40. Ale 9 z nich bolo českej národnosti, medzi nimi Edvard Beneš, Alice Masaryková, Jaroslav Vlček a podobní. Česi tam mali Vavra Šrobára, pod ktorého záštitou robili, čo chceli.

Andrej Hlinka 17. novembra 1918 na Ľudovom zhromaždení v Ružomberku dal verejne odhlasovať rezolúciu, na ktorú prisahali stovky účastníkov: „Žiadame si na základe samourčovacieho práva samostatný slovenský štát v rámci Ľudovej republiky česko-slovenských zemi“. Podobné rezolúcie odhlasovali mnohé ľudové zhromaždenia na Slovensku. Preto pražská vláda vyslala na Slovensko ako svojho dôverníka Vavra Šrobára, ktorého vybavila plnou mocou ministra pre Slovensko. Usadil sa 12. decembra v Žiline a odtiaľ začal vládnuť. To znamenalo jeho úplnú osobnú diktatúru.

Hlinka však reagoval, ako bol zvyknutý. Už o týždeň na to, 19. decembra 1918 obnovil v Žiline Slovenskú ľudovú stranu. Na zakladajúcom zhromaždení vyše 300 osôb sa zúčastnil aj profesor teológie z Nitry, Dr. Jozef Tiso, ktorý bol zvolený za člena výboru. To bol prvý dokumentovaný kontakt týchto dvoch popredných slovenských politických vodcov. Ich spolupráca a boj za národné práva Slovákov v novom štáte charakterizujú celých dvadsať rokov ČSR až po oneskorené dosiahnutie autonómie, ktorej sa však Andrej Hlinka nedožil. Už koncom roka 1933 jeho blízki spolupracovníci s ustarostením pozorovali, že vek sa začal odrážať na jeho zdravotnom stave. Musel sa podrobiť vážnej operácii v Trnave, ktorá naznačovala, že jeho životný boj sa chýli ku koncu. Pevnou vôľou odolával síce tomuto stavu, ale práve v kritickom roku 1938, krátko po tom, čo poslal svoj posledný odkaz zjazdu slovenskej mládeže, ktorý sa konal 14. augusta v Žiline, v utorok 16. augusta zomrel. Ten jeho posledný odkaz znel:

„Drahá moja slovenská mládež! Ako rád by som bol teraz s tebou. Ale v duchu som v Žiline. Vidím tvoj zlet, tvoj vzlet, tvoju prípravu do vážnej práce a boja. Ja dokončievam boj môj tuzemský. Ale zostanem s tebou, mládež moja a národe môj. Vyzyvám vás k jednote a nepoddaj-

nosti. Žehnám tvoju prácu, žehnám tvojmu boju. Boh ti pomáha, Boh ťa opatruj, buď s Bohom, národe môj!“

V Hlinkovom boji pokračoval Dr. Jozef Tiso, ktorému Hlinka plne dôveroval a sám si ho vybral za svojho najbližšieho spolupracovníka. Už v roku 1925 ho dal zvoliť za poslanca. O rok neskôr, keď odchádzal na päťmesačný pobyt k americkým Slovákom, Tisovi zveril zodpovednosť za vedenie strany počas svojej dlhej neprítomnosti na Slovensku.

Jozef Tiso sa narodil 13. októbra 1887 vo Veľkej Bytči v sedliacko-remeselníckej rodine, ako druhý z jej troch synov a štyroch dcér. Na nižšom gymnáziu v Žiline sa Jozef vyznačoval vynikajúcim nadaním a príkladným správaním. Tam dozrelo aj jeho rozhodnutie stať sa kňazom. Preto sa v roku 1902 prihlásil do diecézneho seminára v Nitre, kde absolvoval vyššie gymnaziálne štúdium. Každým rokom zlepšoval svoj študijný prospech a zmaturoval so samými jednotkami. Ale aj na poli získavania kresťanských čností musel urobiť viditeľný pokrok, keď ho biskup Imrich Bende (1824 - 1911) hneď po maturite v júli 1906 vyslal ako jediného klerika z jeho ročníka na teologické štúdiá do Pázmanea, a teda na Teologickú fakultu Cisársko-kráľovskej univerzity vo Viedni.

Počas štyroch rokov štúdií vo Viedni si Jozef Tiso nadobudol predovšetkým solídnu vedeckú prípravu v teologických vedách na univerzitnej úrovni. Prekvapuje však aj jeho rozšírený záujem o rozličné pomocné vedy, ktorý dokazuje, že študent Tiso pochopil dôležitosť všeobecného vzdelania pre budúceho kňaza. Popri striktné teologických vedách študoval vo Viedni aj filozofické disciplíny, ba venoval sa aj dejinám výchovy a pedagogickým náukám. Hlavné však prejavil intenzívny záujem o filozoficko-teologickú náuku o spoločnosti. Jeho učiteľmi na tomto poli boli vynikajúci odborníci: skúsený prof. Franz Schindler a vtedy ešte mladý docent Dr. Ignác Seipel, neskôrší kancelár povojnového Rakúska. Študent Tiso nadviazal aj celkom osobný vzťah k docentovi Seipelovi, stretával sa s ním aj mimo prednášok na fakulte, a tak prehľboval svoje vedomosti. S takouto vedeckou prípravou sa Tiso približoval ku dňu svojej kňazskej vysviacky. 14. apríla 1910 Jozef Tiso dosiahol svoj hlavný životný cieľ a stal sa Kristovým kňazom, aby slúžil – podľa jeho vlastných slov – Bohu, Cirkvi a Národu, z ktorého sa zrodil. O rok neskôr korunoval svoje štúdiá promóciou na doktora teologických vied (ThDr.) Prvé tri roky pôsobil ako kaplán, najprv v Oščadnici, potom v Rajci a nakoniec v Bánovciach nad Bebravou.

Prvá svetová vojna prerušila tento Tisov celkom bežný postup v diecéznej kňazskej službe tým, že ako poľný kurát v zálohe musel v auguste 1914 nastúpiť do vojenskej služby pri 71. pešom pluku

v Trenčíne. Tento pluk bol hneď od začiatku vojny nasadený na ruský front v Haliči. Tam mladý kňaz Tiso zakúsil prvé hrôzy onoho “nezmyselného masového vraždenia”, ako tú vojnu odvážne nazval pápež Benedikt XV. (1914 - 1922). Tam však bol aj zdravotne postihnutý, takže ho už v jeseni 1914 odkomandovali do Maribora v dnešnom Slovinsku. Odtiaľ ho poslali na liečenie do Trenčianskych Teplíc a v januári 1915 sa stal duchovným posádkovej nemocnice v Komárne. Pretože jeho zdravotné ťažkosti neprestávali, 16. februára mu vojenské veliteľstvo udelilo zdravotnú dovolenku. Biskup Batáň (Batthyány) ho však neposlal späť do Bánoviec, ale si ho zadržal v Nitre a vymenoval ho za duchovného riaditeľa - spirituála - Veľkého seminára. Popri tejto zodpovednej funkcii od roku 1916 vyučoval náboženstvo na piaristickom gymnáziu, ba v roku 1917/18 suploval aj na meštianskej škole. A v septembri toho istého roku ho biskup vymenoval za profesora teologickej morálky a pastorálky na diecéznej vysokej škole v Nitre.

Keď v decembri 1920 pápež Benedikt XV. vymenoval troch nových slovenských biskupov a na nitriansky biskupský stolec zasadol Slovák Dr. Karol Kmeťko, tento si vybral za biskupského tajomníka prof. Jozefa Tisu.

Tiso sa už ako kaplán snažil pozdvihnúť aj po hospodárskej a spoločenskej stránke veriacich, medzi ktorými pôsobil. V Oščadnici spolupracoval s dekanom Krautmannom na založení Gazdovského svojpomocného spolku, aby oslobodili chudobných, podľa dnešných pojmov často pod životným minimom sa trápiacich farníkov od úžery miestneho neslovenského a nekresťanského obchodníka. V remeselníckom Rajci, kde zistil nedostatok finančných prostriedkov pre modernizáciu výroby, pomohol im založiť filiálku Slovenskej banky. Na okolí, zvlášť zamorenom alkoholizmom, kaplán Tiso vyvinul intenzívnu prednáškovú i spolkovú činnosť, aby farníkov odviezol od tej degradujúcej neresti. Podobnú činnosť na pozdvihnutie sociálnej úrovne svojich farníkov vyvinul aj za necelé dva roky svojho kaplánovania v Bánovciach, kde však začal aj systematickú pedagogickú činnosť ako učiteľ náboženstva na tamšej meštianskej škole. Založil a viedol tam aj Ochotnícky divadelný krúžok a Katolícky kruh.

Ani cez mesiace vojenskej služby ako poľný kurát sa Tiso neprestal zaoberať týmito otázkami. Ba pravdepodobne bolo to práve počas jeho vojnového pobytu v Maribore, kde sa dostal do styku aj so slovinskými kňazmi, keď sa Tiso presvedčil o potrebe angažovať sa aj vo verejnej činnosti. Vtedy nadviazal priateľský vzťah s jedným z vedúcich slovinského národného hnutia, kňazom Dr. Antonom Korošcom, ktorý sa stal neskôr aj ministerským predsedom Juhoslávie. „Keď som prišiel domov,” vypovedal pred súdom v roku 1947, „odhodlal som sa, že tieto svoje poznatky

budem sa usilovať realizovať i v našom ľude, aby sme mali ľud tak organizovaný, ako som videl zorganizovaný slovinský ľud: v časopisectve, v politike a v družstevníctve, a aby som slovenské kňazstvo priviedol k tomu, aby účinkovalo tak, ako účinkuje kňazstvo slovinské.” Keď sa svetová vojna skončila rozbitím Rakúsko-Uhorska a české vojsko postupne obsadzovalo Slovensko, 9. decembra 1918 so súhlasom maďarského biskupa, ktorý sa rozhodol rezignovať na svoj biskupský stolec, spirituál a profesor Jozef Tiso ako člen päťčlennej delegácie mesta šiel do Ríšnoviec vyjednávať s českým vojskom o pokojnom obsadení Nitry. Hneď na to, na vyzvanie zastupiteľstva mesta Nitry, Tiso založil miestnu Slovenskú národnú radu, za ktorej predsedu zvolili prepošta Demetra Ďurčanského a za tajomníka Jozefa Tisu. To už bol začiatok dôležitej verejnej činnosti.

Potom rýchly vývoj udalostí ho strhol do stále intenzívnejšej činnosti v službe slovenskému ľudu a katolíckej Cirkvi na čisto politickom kolbišti. Stačí nám tu vymenovať rad niektorých z jeho hlavných funkcií tejto politickej povahy :

19. decembra 1918, keď Andrej Hlinka zvolal zakladajúce zhromaždenie Slovenskej Ľudovej strany, zhromaždenie hneď zvolilo Tisu za člena jej výboru. Založil jej odbočku v Nitre a intenzívne sa venoval organizovaniu strany aj na celom okolí.

Už pri prvých všeobecných voľbách v novom Česko-Slovensku v apríli 1920 Slovenská ľudová strana kandidovala Jozefa Tisu do poslaneckej snemovne v Trnavskom volebnom okrese. Tiso sa intenzívne zapojil do Hlinkovho programu na získavanie širokého súhlasu slovenských občanov s programom Ľudovej strany. Založil v Nitre mládežnícku jednotu Orla, aby získal pre národné obrodenie tamojšiu mládež. Založil týždenník “Ľudová politika”, ktorý neskôr včlenil do Hlinkovho “Slováka” a zásoboval svojimi príspevkami.

Výsledky jeho politickej činnosti nedali na seba čakať. Kým pri prvých voľbách v roku 1920 Slovenská ľudová strana získala v Nitre iba 870 hlasov, pri voľbách v roku 1923 dosiahla už vyše 2100 hlasov.

Keď potom na jar 1923 české sudy začali im nepohodlného Dr. Tisu prenasledovať pokutami, ba i väzením, biskup Kmeťko na jeho vlastnú žiadosť vymenoval ho za farára do Bánoviec nad Bebravou.

Ako farár sa Tiso mohol naplno venovať aj politickej činnosti. Už v roku 1925 sa stal poslancom Národného zhromaždenia v Prahe, v rokoch 1927-1929 takmer tri roky bol členom vlády Česko-slovenskej republiky ako minister zdravotníctva a telesnej výchovy. Bol potom stále poslancom a podpredsedom Hlinkovej slo-

venskej ľudovej strany a po smrti Andreja Hlinku v auguste 1938 sa stal jej výkonným podpredsedom. Pod jeho vedením HSES dovŕšila svoj boj o autonómiu Slovenska 6. októbra 1938 rozhodnutím Žilinskej dohody všetkých politických strán s výnimkou komunistov, ktoré vyhlásilo Autonómiu Slovenskej krajiny v rámci Česko-Slovenskej republiky. Pražská vláda vymenovala Jozefa Tisu za predsedu autonómnej vlády Slovenskej krajiny. Po tragickom pokuse pražskej vlády z 9. marca 1939 zrušiť takto legálne dosiahnutú autonómiu Slovenska, bol to zase Dr. Tiso, ktorý rešpektujúc do poslednej chvíľ platné zákony, pod tlakom medzinárodnej situácie dal zavolať prezidentom Emilom Háchom Snem Slovenskej krajiny, ktorý 14. marca jednohlasne vyhlásil samostatný Slovenský štát.

Slováci nemali na výber, lebo nemecký kancelár Adolf Hitler, ktorý už jednoznačne ovládal európsku politiku, si deň predtým pozval Tisu do Berlína a jasne mu povedal, že dáva Slovensku možnosť vyhlásiť svoj samostatný štát, ktorý on uzná a bude podporovať. Ináč ho Slovensko prestane zaujímať a ponechá to na jeho susedné štáty. Všetkým bolo jasné, že druhá alternatíva znamenala pre Slovensko rozdelenie jeho územia medzi Maďarsko a Poľsko, teda úplný zánik jeho politickej identity.

Po vyhlásení samostatnosti Dr. Tiso bol zvolený za predsedu vlády Slovenského štátu a poverený vykonávať úlohu štátneho prezidenta až do schválenia Ústavy a vykonania ňou predpísanej voľby prezidenta republiky.

Dňa 26. októbra 1939 Slovenský snem jednohlasne zvolil Jozefa Tisu za prvého prezidenta Slovenskej republiky. Bol to absolútne prvý prípad v dejinách, že sa hlavou suverénneho štátu stal katolícky kňaz. Tiso bol všeobecne uznávaný za nástupcu Andreja Hlinku a národ mu podobne dôveroval. V Hlinkovej strane sa však pod vplyvom medzinárodnej situácie vytvorilo krídlo radikálov, ktorí sa snažili napodobňovať Hitlera. Na ich čelo sa postavil prof. Vojtech Tuka a hlavný veliteľ Hlinkovej gardy, ešte príliš mladý a neskúsený Alexander Mach. Tých zrejme podporovali aj rozliční domáci a zahraniční nemeckí agenti. Tiso mal v rukách najvyššiu moc v štáte a snažil sa blokovať iniciatívy nekritických slovenských napodobňovateľov Hitlera. Keď prišli s návrhmi na drastické riešenie "židovskej otázky", ktoré ani Tiso, ani vedenie Hlinkovej ľudovej strany nemohlo prijať, Mach podal demisiu zo svojej funkcie. Vtedy po prvý raz Hitler zasiahol osobne do slovenskej vnútornej politiky. 28. júla 1940 si pozval prezidenta Tisu do Salzburgu a prinútil ho, aby prepustil ministra vnútra aj zahraničných vecí prof. Ferdinanda Ďurčanského a zveril ministerstvo vnútra Machovi a zahraničie Tukovi.

Tiso sa zrejme musel podrobiť a bol rozhodnutý, že sa zriekne úradu prezidenta a utiahne sa do

Miesto černovskej tragédie na dobovej fotografii.

Cseppova - Černová

súkromného života. No všetci významní politickí činitelia, ba aj jeho cirkevný nadriadený biskup Dr. Karol Kmeťko, odrádzali ho od toho, lebo ináč bolo zrejmé, že tam nebude nikto, kto by mohol brzdiť tých extrémistov a ochrániť národ a štát od ešte väčšieho zla. Tiso sa dal presvedčiť a zostal na svojom mieste. S tým však Mach a Tuka nepočítali, lebo ich plánom bolo odstrániť Tisu a urobiť Tuku prezidentom. Tento by bol dal Machovi do rúk celú vládu. Preto spolu s nemeckými agentmi už v auguste 1940 začali organizovať komplot proti Tisovi. To sa však prezradilo a Tiso sa upevnil v presvedčení, že musí ostať na svojom mieste.

Napriek tomu Tuka a Mach dosiahli, že Snem SR odhlasoval vláde kompetenciu vo veci "riešenia židovskej otázky". Tak začali vychádzať vládne nariadenia, ktoré kopirovali a niekedy aj sprísňovali nemecké "norimberské zákony". Ale nemeckí agenti neprestávali hlásiť do Berlína, že "prezident Tiso teraz ako predtým odmieta účinne a cieľavedome presadzovať riešenie židovskej otázky" (19.01.1941). Keď potom nemecký vyslanec H. E. Ludin 4. februára 1941 oficiálne intervenoval u Tisu, aby sa neprotivil posilneniu moci a vplyvu ministerského predsedu Tuku ako predstaviteľa nemeckého národného socializmu, Tiso mu odpovedal: "Obmedzenie môjho vplyvu by sa mi stalo neznesiteľným v tom okamihu, keby som sa musel bezmocne prizerať takému vývinu, aký nemôžem vo svojom svedomí zodpovedať pred slovenským národom."

Vláda SR 9. septembra vydala nariadenie č. 198/1941 o právnom postavení Židov, známom ako "Židovský kódex". Týmto nariadením boli zrušené všetky predchádzajúce vládne nariadenia v tejto otázke. Prezident Tiso toto nariadenie nikdy nepodpisal, ale vyhradil si vsunutie §256, ktorý priznával prezidentovi republiky právo udeľovať výnimky spod ustanovení tohto vládneho nariadenia. Katolícki biskupi zo svojej porady v Nitre 7. októbra vydali memorandum pre vládnych činiteľov, v ktorom poukazovali na to, že "Židovský kódex sa zakladá na rasistickom

svetonáhľade, ktorý Katolícka cirkev odmieta a odsudzuje".

Tiso už v roku 1939 dôverne radil Židom, aby sa podľa možnosti dobrovoľne odsťahovali do čím vzdialenejších krajín, lebo v Európe to asi bude pre nich nebezpečné. Mnohí sa riadili týmto upozornením. Asi v tejto súvislosti minister Teplanský umožnil Židom zo Slovenska presunúť do Prahy 1,5 miliardy vtedajších korún. Do konca roka 1941 sa vysťahovalo zo Slovenska podľa úradných záznamov 7 111 Židov, no v skutočnosti ich bolo najmenej dvakrát toľko, lebo mnohí odchádzali s falšovanými dokumentmi alebo celkom na čierno. Možno to bolo aj v súvislosti s tým, že medzitým sa už v Nemecku a ním podmanených štátoch začalo s vysťahovaním Židov.

Vysťahovávanie Židov bolo už dávnejšie medzinárodným problémom. V roku 1928 Stalin začal vysťahovávať Židov do Birobidžanu, kde pre nich zriadil autonómnu oblasť. Aj poľská vláda v roku 1931 vytvorila osobitnú komisiu, ktorá vypracovala návrh na vysídlenie 15 tisíc židovských rodín do Madagaskaru. V roku 1938 Hitler diskutoval s ministrom obrany Južnej Afriky o vysídlení nemeckých Židov do Madagaskaru, Tanganiky a Guyany. Židia boli o tom informovaní a masovo opúšťali Nemecko. Vznikol problém, lebo mnohé štáty ich nechceli prijímať. Americký prezident F. D. Roosevelt v júli 1938 zvolal medzinárodnú konferenciu, na ktorej sa zúčastnilo 35 zo vtedajších asi 50 štátov. Konferencia sa konala pri Ženevskom jazere (Evian) a vydala vyhlásenie, že „nepopiera nemeckej vláde absolútne právo použiť voči niektorým zo svojich príslušníkov opatrenia patriace do jeho suverenity“. Tým vlastne dávali Hitlerovi možnosť slobodne riešiť židovskú otázku. Ale štáty neprejavili ochotu ani prispieť na financovanie takejto mohutnej akcie, ani prijať do svojich území toľko Židov. Keď potom koncom roku 1941 USA aj formálne vstúpili do vojny, Hitler sa 10. februára 1942 rozhodol vysídliť všetkých Židov na európsky východ, ktorý

dobyl vojnovými operáciami (západné Poľsko a východná Ukrajina).

Prezident Tiso od počiatku zaujímal úplne negatívny postoj k vysídľovaniu Židov. Keď sa v Prahe 6. decembra 1938 na zasadnutí ústrednej vlády jej podpredseda Karol Sidor vyslovil za radikálne riešenie židovskej otázky, Tiso ho dezavoval a podporil stanovisko vlády, ktorá nechcela zaujať žiadne stanovisko, aby neohrozila vyjednávanie o štátnej pôžičke s Veľkou Britániou. Keď sa v roku 1939 Konštantín Čulen vrátil zo Spojených štátov, zreferoval Tisovi, že newyorský rabín Weiss odkazuje Slovákom: „My vieme, že v židovskej otázke v Európe ani na Slovensku nebudete rozhodovať vy. To je vec Hitlerova. Pracujte v tom smere, aby slovenské vládne kruhy nerobili viac, než sa od nich požaduje. Aby tam, kde budú môcť pomôcť, pomohli našincom. Keď my uvidíme túto ochotu, Slovensko bude môcť počítať s veľmi hodnotnými dolárovými objednávkami rozličných priemyselných výrobkov. Nám bude stačiť ochota Slovákov.“ Tiso na to odpovedal: „Aj bez ich žiadosti budeme robiť iba to, čo budeme musieť. Nikdy nepôjdeme s nadšením za tieto hranice.“ To bolo a zostalo stanoviskom prezidenta Tisu až do samého konca.

Keď sa potom Hitler rozhodol „prečesať od Židov“ celú ním podmanenú Európu, po tom, čo už poodchádzali nespočetné transporty Židov z Nemecka, Rakúska, Protektorátu Česko a Morava, ba aj z Maďarska a Rumunska, ako sa tomu mohla vyhnúť Slovenská republika, vtedy najmenší a najmladší štát v Hitlerom ovládanej Európe? Prvý transport Židov zo Slovenska odišiel 25. marca 1942. Potom nasledovali ďalšie. Ale väčšina historikov vôbec nespomína, že 3. októbra toho istého roku odišiel zo Slovenska posledný transport. Lebo keď došli prvé, ešte ani nie celkom preverené správy o tom, že so Židmi, ktorí boli vydaní Nemecku na základe medzištátnej zmluvy ako robotníci, sa tam neľudsky zaobchádzalo, Slovenská republika bola prvým zo všetkých štátov, ktorá viac neodoslala ani jeden transport. Významný francúzsky historik ruského židovské-

ho pôvodu Leon Poliakov napísal: „Slovensko zaujíma osobitné postavenie na mape genocídy. Bol to totiž prvý zo satelitných štátov, v ktorom Nemci narazili na taký tvrdý odpor, že museli prerušiť svoj program „konečného riešenia“. To mohol dokázať iba prezident Tiso, ktorému jeho kňazské svedomie nedovoľovalo žiadne neľudské riešenie ani v prípade židovského problému, ktorý na Slovensku skutočne jestvoval už približne jedno storočie. Stačí si o tom prečítať, čo hovoril a písal Andrej Hlinka a iní jeho súčasníci, tak katolíci ako evanjelici.

Z toho, čo sme tu povedali, možno formulovať záver našej otázky. U Andreja Hlinku aj u Jozefa Tisu možno konštatovať v podstate tú istú politiku. Ako vedúce postavy slovenského národného hnutia sa odlišovali iba rozličnou vedeckou prípravou na plnenie svojich úloh a rozličným temperamentom pri riešení jednotlivých problémov. Aj chronologický vývoj domácej a hlavne zahraničnej politiky kládol im rozličné otázky. Ale tak u jedného, ako aj u druhého z nich bol to hlavne ich kňazský charakter, ktorý podmienoval a viedol ich v politickom pôsobení v duchu teologickej náuky o prikázaniach lásky k blížnemu. Prvým predmetom tejto lásky sú členovia prirodzenej rodiny, ale postupne aj väčšie prirodzené spoločenstvá, ktorých vrcholom je národ. Najmä ak je ten národ inými národmi, či presnejšie ich štátnou mocou neuznávaný, potláčaný, alebo aj prenasledovaný. Vtedy každý kresťan – a ešte viac každý kňaz – má mravnú povinnosť brániť svoj národ a pomáhať mu k dosiahnutiu jeho práv a slobody. V tomto nebol žiaden rozdiel medzi obidvomi významnými predstaviteľmi slovenského národného života v uplynulom 20. storočí, ktorým sme venovali túto rozpravu. Preto v našej základnej otázke môžeme konštatovať podstatnú kontinuitu. Z nej vyplývali aj určité dôležité formálne zlomy, ako autonómia Slovenskej krajiny a potom prvá Slovenská republika. Tieto však boli viac výsledkami medzinárodných politických podmienkovateľov, ako vlastnej iniciatívy slovenských politických síl.

Prezident Jozef Tiso.

Na záver predbieham veľmi pravdepodobnú otázku, ktorú si iste teraz kladú mnohí z vás: A čo s fašizmom Hlinku a Tisu?

Najmä vám, celkom mladej novej generácii, je nutné pripomenúť, že po pol storočnom ovládaní územia Slovenskej republiky cudzou, boľševickou ideológiou pod egidou pražského českoslovakizmu viac než dve vaše generácie boli postihnuté jedom týchto ideológií. Za uplynulých dvadsať rokov tejto druhej Slovenskej republiky ste ešte stále nemali možnosť oslobodiť sa od ideových nánosov, ktoré tu zanechalo to dlhé obdobie. Ako ažďa diktatúra, aj tá, ktorú Slovensko prežilo, poznačila mysle a hodnotiace kategórie svojimi politickými mýtmi. Najhoršie z týchto mýtov, ktoré sú doposiaľ živé a totálne ovládajú hlavný prúd tunajších masovokomunikačných médií, sú práve mýty o slovenskom „fašizme“ a následne aj o takomto označovaní najvýznamnejších predstaviteľov slovenského politického diania počas dvadsiateho storočia. Kým sa neoslobodíme od týchto mýtov, nebudeme môcť pochopiť a objektívne posudzovať naše novšie slovenské dejiny.

Kto pozná aspoň základnú zahraničnú literatúru na túto tému, už dávnejšie mohol nájsť dielo jedného z najvýznamnejších nemeckých znalcov komunizmu a fašizmu. Profesor na univerzitách v Marburgu a v Berlíne Ernst Nolte, ktorý nedávno oslavoval svoje 90. narodeniny, teda nielen dôkladne študoval, ale aj osobne prežil obdobie fašizmov, v nespočetných vydaniach svojho diela „Die faschistischen Bewegungen“ (München 1966, doposiaľ vyše stotisíc vydaných exemplárov aj v iných jazykoch) analyzoval všetky fašistické režimy v Európe. V kapitole o Česko-Slovensku Nolte píše:

„Ani Andrej Hlinka, ani jeho nástupca Jozef Tiso neboli fašisti. Boli to katolícki kňazi, ktorí korenili v tisícročnej tradícii Cirkvi. Pre nich sekularizovaný štát, ktorý bol základom všetkých fašistických hnutí, bol odmietanou hrozbou. Vzbudzovanie slovenskej národnej osobitosti pre nich znamenalo práve zachovanie a upevňovanie kresťanského štýlu života. Preto bojovali proti českému vplyvu nie hlavne preto, že bol český, ale preto, že bol voľnomyšlienkarový.“ (8. vydanie, 1982, s. 248)

Autor to potom dokazuje podrobným rozborom tohto úseku slovenských a česko-slovenských dejín. Škoda, že podobné diela z európskej literatúry sa doposiaľ nikto neodvážil vydať v slovenskom preklade.

prof. Milan S. ĎURICA
Prednáška odznela na Kolégiu KU dňa 8. októbra 2013.

Vyšli zozbierané články Andreja Hlinku

Osem rokov pripravoval kolektív z katedier žurnalistiky a histórie na Filozofickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku knihu, ktorá zozbiera články ružomberského rodáka, kňaza a politika Andreja Hlinku. Do práce sa zapojili aj študenti pod vedením skúsených pedagógov a odborníkov. Publikáciu, ktorú nedávno vydala Matica slovenská, bližšie predstavuje farský administrátor v Ružomberku – Hrboltovej a vedecký pracovník katedry histórie HEDr. Peter Olexák, PhD. (na snímke).

záujemcov o národné dejiny a ich kľúčové osobnosti. Nápad vydať pramene A. Hlinku nie je úplne nový, no v minulosti vždy narážal na politické problémy. Ukázalo sa, že jeho články sú nesúrodé, často protirečivé a niektoré z politických dôvodov nevyhovovali ani ľudáckemu režimu. Navyše v nasledujúcom období 1945-1948 a najmä v období 1948-1989 sa osobnosť A. Hlinku stala politicky nežiaducou.

? Aký bol Andrej Hlinka novinár a publicista?

Počas svojej štyridsaťpäťročnej publikačnej činnosti napísal stovky článkov a prejavov, ktoré vychádzali v celonárodných, ale aj regionálnych a zahraničných periodikách. Publikoval v rôznych časopisoch a novinách politického, hospodárskeho, náboženského a kultúrno-literárneho zamerania. Hodnotenia a názory na neho sa však dlhodobo veľmi rôznia. Dominantne sa v nich kondenzujú vzťahy k národu, štátu, vlasti, rasizmu, fašizmu a pod., a to všetko na rôznej odbornej úrovni.

? Ako sa prepájala politika či kňazská služba v Hlinkovej tvorbe?

Hlinkove životné peripetie, ale aj politický vývoj sa plne odrážali v jeho žurnalistickej tvorbe. Hlinka sa veľmi silno identifikoval s postom ružomberského farára. Svoje články aj po suspenzii biskupom podpisoval: Andrej Hlinka, suspendovaný farár ružomberský. Zaujímavý bol jeho vstup do politiky vďaka Katolíckemu kruhu v Ružomberku, ktorý spoluzakladal ako mladý kňaz, vtedy ešte farár v Liptovských Sliačoch. Toto prostredie mu otvorilo vstup do celokrajinskej politiky s možnosťou získavania nových kontaktov najmä medzi členmi Zichyho katolíckej ľudovej strany Néppárt. Prvýkrát kandidoval práve za túto stranu.

? S ktorými najzaujímavejšími faktami či názormi ste sa uňho stretli?

Vôbec bolo pre nás veľmi zaujímavé objavovať faktory, ktoré ovplyvňovali jeho myslenie a konanie.

? Ktoré články obsahuje vydaná antológia? Z ktorého obdobia tam môžeme nájsť jeho materiály?

Výber obsahuje šesťdesiattri článkov. Nájdeme tu jeho prvý článok z roku 1893, ale aj posledný, ktorý vyšiel týždeň pred jeho smrťou roku 1938. Aj napriek prísnyim pravidlám, predsa len v zmysle definície toho, čím antológia je, dochádza k výberu a selekcii spomedzi kvanta dokumentov. Hlavnými kritériami zaradenia do antológie bolo, aby zachytili autora počas celej jeho tvorby, reflektovali kľúčové témy národných dejín, ale aj pestrosť periodík. Aby sme aspoň čiastočne saturovali potreby bádateľov, na záver sme sa rozhodli uverejniť bibliografický zoznam všetkých nájdených článkov. Ten obsahuje takmer tisícdvesto jednotiek. Po skončení výskumu letákov a príležitostných tlačí si zostavovatelia kladú za cieľ vydať texty A. Hlinku kompletne.

? S kým ste na knihe spolupracovali?

Minucióznu prácu odviedla Anna Safanovičová. Kolektív spolupracovníkov tvorilo päťdesiattri členov. Tím pracoval na knihe osem rokov. Kolektív tvorili študenti Katolíckej univerzity v Ružomberku z katedry histórie a žurnalistiky. Okrem toho sme spolupracovali s kolegami z iných univerzít a historických pracovísk, ale najmä s pracovníkmi domácich a zahraničných knižníc.

Matúš Demko

(písané pre Kuriér KU a Ružomberský Hlas)

Havarovalo lietadlo, pomáhali aj budúci záchranári

Precvičiť si získané vedomosti študentov – záchranárov pri leteckej nehode s hromadným postihnutím osôb, teda pri najväčšom nešťastí, ktoré sa na letisku môže stať, bolo cieľom taktického cvičenia na bratislavskom letisku. Uskutočnilo sa koncom októbra a nechýbali pri ňom ani študenti Fakulty zdravotníctva Katolíckej univerzity v Ružomberku (FZ KU).

Cvičenie pri simulovanej havárii lietadla Tupolev TU-154M, ktorému predchádzala dvojdnáková teoretická príprava, zorganizovalo Letisko M. R. Štefánika – Airport Bratislava a Občianske združenie Salus Vitalis priamo na roľovacej dráhe letiska. Informoval o tom tajomník Katedry urgentnej zdravotnej starostlivosti FZ KU Ing. Bc. Imrich András, ktorý študentov na podujatí sprevádzal.

„Počas pristávacieho manévru havarovalo lietadlo typu Boeing 747 leteckej spoločnosti Air Explore pravidelnej linky z Moskvy do Bratislavy. Letecká nehoda si vyžiadala minimálne 300 zranených, z nich 50 ťažko a niekoľkých mŕtvych,“ opisuje Imrich András scenár simulovanej nehody.

Študenti si vyskúšali v reálnom prostredí havárie a za plnej prevádzky letiska spoluprácu s jednotlivými zložkami, ktoré sa pri zásahoch na letiskách zúčastňujú – teda hasičov, záchranárov, policajtov, vojakov, pyrotechnikov, bezpečnostných a pre-

úspechy našich študentov

vádzkových zložiek letiska a prizvaných externých zložiek integrovaného záchraného systému.

"Cieľom nášho cvičenia bolo dať našim budúcim záchranárom priestor, aby si v takomto špecifickom a atraktívnom prostredí mohli vyskúšať svoje znalosti, ktoré nadobudli v teoretickej rovine v škole. Práve letisko je priestor, kde sa často s nejakou mimoriadnou udalosťou počíta," povedala novinárom Dagmar Tomčányová z občianskeho združenia Salus Vitalis. Nácviku sa zúčastnilo vyše 170 ľudí, z toho až 84 študentov, budúcich záchranárov z FZ KU, Slovenskej zdravotníckej

univerzity v Bratislave a Lekárskej fakulty Ostravskej univerzity z Čiech.

„Praktická príprava budúcich záchranárov patrí na FZ KU k neodmysliteľnej súčasťi vzdelávania v programe urgentná zdravotná starostlivosť. Že sú študenti skutočne profesionálne pripravení, dokumentujú aj ich úspechy na rôznych súťažiach. Verím, že sa im bude dariť aj naďalej a budú úspešne reprezentovať Katolícku univerzitu v Ružomberku,“ podotkol Imrich András.

(vb)

Uninfos 2013 v Ružomberku

Katolícka univerzita v Ružomberku sa v tomto roku stala hostiteľom celoslovenskej konferencie o univerzitných informačných systémoch. Viac ako 80 účastníkov prišlo koncom októbra na Uninfos. Podujatie sa konalo v spolupráci so združením EUNIS Slovensko.

Konferencia sa venovala rozličným zaujímavým témam: potrebe sociálnych sietí na univerzitách, počítačovej bezpečnosti,

študentským kartám alebo e-learningu. „Program reflektoval aktuálne trendy vo vývoji univerzitných informačných systémov a predstavil to najzaujímavejšie, čím jednotlivé univerzity žijú,“ uviedol Róbert Lukáč z Ústavu informačných a komunikačných technológií KU.

Prvýkrát sa podujatie Uninfos uskutočnilo v Nitre v roku 1995, odvtedy sa koná každý rok v jednom z miest Slovenska,

napríklad v Bratislave, Trnave, vo Zvolene či v Košiciach. V roku 2013 sa Uninfos prvýkrát uskutočnilo na Katolíckej univerzite v Ružomberku.

(md)

Vznikla televízia Unica

Názov novej televízie si študenti vybrali v internetovom hlasovaní. Na prvej redakčnej rade zvolili šéfredaktora a diskutovali o nových reláciách.

Popri spravodajských príspevkoch z univerzitného prostredia začali študenti žurnalistiky v tomto akademickom roku vyrábať nové publicistické relácie. K Televíznym novinám KU tak pribudla diskusná relácia Na slovíčko a filmová relácia Filmshot. „Zatiaľ sú tieto dve relácie občasníky, nebudú vychádzať pravidelne. Či sa to zmení, bude závisieť od študentov, ako sa im budú páčiť a ako sa uchytia,“ poznamenal Peter Kravčák, ktorý na katedre žurnalistiky vyučuje televíznu tvorbu. Dodal, že podnet na rozširovanie televíznej tvorby vzišiel nielen z katedry, ale samotní študenti sa chceli posunúť niekam ďalej.

Spomenuté televízne formáty by mali tvoriť základ vysielania TV Unica, ktoré by sa naplno malo rozbehnúť v ďalšom akademickom roku. Za šéfredaktora

zaznamenali sme

novej televízie si študenti zvolili Jakuba Kršku, študenta druhého ročníka magisterského štúdia.

Už čoskoro by mala vzniknúť aj internetová stránka unica.ku.sk, kde záujemcovia nájdu všetky relácie a ďalšie informácie

na jednom mieste. Peter Kravčák spomenul, že prestavbou by mali prejsť aj stránky ďalších študentských médií – časopisu Zumag a Pulz rádia.

Ján Zošák, Veronika Grečňarová/media.ku.sk

Šport na KU: pozvanie na turistiku, florbal či zumbu

Na Katolíckej univerzite v Ružomberku má turistika dobré zázemie. Veď nevyužiť polohu mesta, jednoduchý a rýchly prístup do všetkých horstiev v okolí by bolo obrovským hriechom. V Športovom klube KU preto vznikol odbor Klubu slovenských turistov (OKST), ktorý má zatiaľ 25 členov. Mal by sa venovať nielen pešej turistike, ale aj vysokohorskej, lyžiarskej a cykloturistike.

Členský príspevok na kalendárny rok je pre zamestnancov 8 eur, pre študentov 5 eur. KST poskytuje na základe predloženia platného členského preukazu zľavy od 10 % do 50 % na ubytovaní vo vybraných vysokohorských chatách a zľavy v ponuke tovaru a služieb na nákup turistického oblečenia a potrieb vo vybraných predajniach.

Pozývame vás stať sa našimi členmi. Bližšie informácie o KST vám poskytne Mgr. Miroslav Balšínek alebo doc. Ján Gunčaga.

KST vznikol v roku 1990 a nadviazal na činnosť turistických organizácií založených v predchádzajúcich obdobiach. Má takmer 15 000 členov. Je jednou z najväčších občianskych organizácií v oblasti športu, turistiky a voľného času. Vyvíja pestrú a bohatú činnosť v rôznych druhoch turistiky – pešej, lyžiarskej, vodnej, vysokohorskej, cyklistickej, jazdeckej, turistiky zdravotne postihnutých alebo turistiky.

Harmonogram podujatí Športového klubu KU na letný semester 2013/2014:

Január
Zimná turistika – Veľký Choč
Lyžiarska turistika
Lyžiarsky kurz 27.1.-31.1.2014
Malinô Brdo

Február
Univerzitný florbalový turnaj

Marec
Univerzitný volejbalový turnaj
Futsalový turnaj

Basketbalový turnaj
Začiatok turistickej sezóny

Apríl
Futbalový turnaj
Florbalový turnaj UPaC SK
Zumba maratón
Turistika v okolí Ružomberka
Začiatok cykloturistickej sezóny

Máj
Výstup na Veľký Choč
Futbalový turnaj
Výstup na Šíp
Výstup na Veľký Rozsutec
Cykloturistika dolinami Liptova

Jún
Výstup na Kriváň
Cykloturistika
Kurz vysokohorskej turistiky

Telocvičňa bude k dispozícii podľa rozpisu pondelok až piatok, futbalová plocha v stredu od 18.30 – 20.00 hod., hala T- 18 v utorok 19.00 – 22.00 hod.

Mgr. Miroslav Balšínek

Konferencia Geografia a integrovaný výskum krajiny venovaná prof. Zaťkovi

V dňoch 10. – 12. septembra 2013 sa na Katedre geografie Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku (KG PF KU) uskutočnila významná medzinárodná geografická konferencia pri príležitosti nedežítých 80. narodenín významného slovenského geografa prof. RNDr. Michala Zaťka, CSc., a 10. výročia založenia KG PF KU pod názvom Geografia a integrovaný výskum krajiny.

Konferencia mala vysokú úroveň, o čom svedčí účasť viacerých významných geografov, ale aj akademických funkcionárov iných fakúlt či univerzít. Konferencia sa konala pod záštitou dekana Pedagogickej fakulty KU doc. PaedDr. Tomáša Jablonského, PhD., dekana Prírodovedeckej fakulty

Univerzity Komenského v Bratislave doc. RNDr. Milana Triznu, PhD. a prof. RNDr. Reného Matloviča, PhD., prezidenta Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV a súčasne aj rektora Prešovskej univerzity v Prešove. Spoluorganizátorom podujatia boli Katedra fyzickej geografie a geoekológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a Slovenská geografická spoločnosť pri SAV.

Na konferencii odznelo viacero podnetných referátov, nadviazala sa spolupráca s inými geografickými pracoviskami. Záver konferencie patril celodennej exkurzii v Liptovskom regióne. Výstupom bol zborník abstraktov vydaný vydavateľstvom KU – Verbum.

Konferencia mala za cieľ i dôstojnú pripomienku nedežítých narodenín prof. Michala Zaťka, s ktorým je spätý vývoj fyzickej geografie v druhej polovici minulého storočia. Mimoriadne zásluhy má predovšetkým na poli hydrogeografie a hydroológie, kde sa venoval najmä problematike obyčajných podzemných vôd. Prínosným bolo jeho pôsobenie v geomorfológii na začiatku jeho pracovnej kariéry. Po celý čas bol obľúbeným a uznávaným pedagógom s pochopením pre študentov i mladších kolegov, ktorých sa snažil potiahnuť dopredu svojimi radami i osobnou angažovanosťou. Významná je i jeho redaktorská činnosť, veľmi cenná je jeho bohatá organizátorská práca.

(KG PF KU)

Zaoberali sa vzťahmi aj duchovným životom

Na Katolíckej univerzite v Ružomberku sa uskutočnilo stretnutie kresťanskej akademickej mládeže Akadem. „Bol to už 22. ročník Akadem, v Ružomberku sa konal trinásty ročník. Poslaním podujatia bolo stretnutie kresťanskej akademickej mládeže z Univerzitných pastoračných centier celého Slovenska s cieľom spoznať sa a zároveň chváliť a oslavovať Boha,“ povedala organizátorka Akadem Viera Hubová.

Mexická vlna bola prekvapenie
Organizátori pripravili počas podujatia aj takzvaný flashmob. Účastníci sa pochytili za ruky a od sochy Jána Pavla II. smerom do mesta vytvorili reťazový rad a urobili mexickú vlnu. „Bolo to prekvapenie, ktoré malo svoju ideu a myšlienku v otvorení sa a urobení niečoho navonok,“ vysvetlila Hubová.

Pracovali v tímoch, zaoberali sa aj vzťahmi
Účastníci si mohli zvoliť tím, v ktorom počas stretnutia pracovali. Na výber mali napríklad kreatívny tím, hudobný tím, tím o okultizme a bojových umeniach, alebo tím venovaný vzťahom. „Okrem toho sme sa zaoberali aj duchovnou stránkou. Napríklad sme absolvovali sväté omše, chvály,

modlitby a rôzne duchovné aktivity,“ dodala Hubová. Ľuboš Lacho viedol tím o vzťahoch. Rozprával, ako ponúkať priateľstvo, ako si udržať vzťahy, ale hovoril aj o úspešnom zvládnutí pracovného pohovoru. „Rozprávam aj o tom, ako byť úspešný vo vzťahoch a ako mať dobrý a plnohodnotný život. Hovoríme o partnerstve, ako začať vzťah medzi mužom a ženou,“ priblížil svoj workshop Lacho. „Minulý rok som tu bol ako lektor. Teraz som prišiel ako účastník.

Ľuboš Lacho má zaujímavý životný príbeh, rozpráva veľa aj zo svojej praxe s klientmi,“ povedal účastník Ján. Na konci Akadem prezentoval každý tím svoju prácu v aule univerzity. Hudobný tím predviedol svoju prácu zborovým koncertom na omši, ktorou oficiálne organizátori ukončili stretnutie v Ružomberku.

Zuzana Rojířková

(Zdroj: liptov.sme.sk, 26. 11. 2013)

Študenti natočili nový film

Má 93 rokov, bicykuje a keď má chuť, zapáli si cigaretu. Reč je o Fridrichovi Kolarovičovi (na snímke) zo Senca, ale uvedená charakteristika cyklistu a fajčiara ho vôbec nevystihuje. Predovšetkým je hudobník telom i dušou – organista, spevák Spevákkeho zboru slovenských učiteľov a dirigent, ktorý celý život pracoval ako učiteľ.

Prečo práve o takomto človeku vznikol film? „Fridricha Kolaroviča sme natáčali kvôli jeho synovi Petrovi, ktorý bol kňaz a dominikán a prenasledovali ho komunisti. Pri natáčaní mi napadlo, že veď príbeh otca je rovnako zaujímavý ako príbeh syna. Takže som dal podnet, aby sme sa do Senca ešte vrátili za pánom Fridrichom Kolarovičom,“ hovorí autor námetu Jakub Krška, študent žurnalistiky na Katolíckej univerzite v Ružomberku.

Film, ktorý bol dokončený v novembri tohto roku, nesie názov Organ v nebi: kľúčová postava životopisnej snímky si predstavuje, že by v nebi mohli mať aj organ, na ktorom by si tam rád zahral. Nielen však láska k hudbe, ale predovšetkým láska k Bohu a láska k ľuďom je v srdci Fridricha Kolaroviča. „Napriek vysokému veku a neľahkému životu, poznačenému ťažkosťami počas komunizmu, tohto vzácného muža neopúšťa dobrá nálada, láskavý humor a nekonečná energia.

Je veľmi múdry a rozhľadený,“ približuje scenárista a režisér Matúš Demko, absolvent doktorandského štúdia na katedre žurnalistiky v Ružomberku. Na filme pracoval so strihačom a kameramanom Ľuboslavom Polákom a ďalšími študentmi KU: hudobníkom Ondrejom Rosíkom a zvukárom Jánom Zborovjanom.

Organ v nebi je nielen dokumentárny film o živote Fridricha Kolaroviča, ale aj posolstvo mladým ľuďom a tejto generácii. Vo filme sa skrýva otázka, ako dobre žiť. A môžeme tam nájsť aj odpoveď: s

ľuďmi a pre ľudí. A vždy vo viere, nádeji a láske. „Podľa mňa by sme náš život mali žiť s myšlienkou na starobu a smrť – čo by nás vlastne malo viesť k prežitiu dobrého a hodnotného života. Už teraz si môžeme vybrať, či sa ako starci a starinky chceme tešiť z detí a vnúčat, ale i z odžitých skúseností a požehnaného života, alebo či chceme byť zatrpknutí, nešťastní a osamotení. Osobne si radšej vyberám to prvé – spokojnú starobu a dobrú smrť,“ uzatvára mladý režisér Matúš Demko.

(red.)

Reprezentovali Slovensko v Paríži

Slovenská katolícka misia (SKM) vo Francúzsku oslávila 60. výročie svojho založenia v kontexte osláv 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie a 20. výročia samostatnej obnovenej SR. Toto výročie si pripomenula v kostole sv. Márie Magdalény v Paríži 13. októbra 2013 eucharistickou slávnosťou, cyrilometodskou výstavou slovenských umelcov a koncertným vystúpením univerzitného spevákkeho zboru Benedictus a Scholy cantorum z Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Slávnostnú sv. omšu celebraval pomocný biskup bratislavskej arcidiecézy Mons. Jozef Haľko, ktorý je zodpovedný za slovenské misie v zahraničí. Zazneli na nej unikátne glagolské spevy v staroslovenčine v podaní univerzitného zboru Benedictus pod vedením dirigenta Ivana Mráza a Zuzany Zahradníkovéj, ktoré skomponoval prvý misionár SKM vo Francúzsku Mons. Július Gašparík.

Slávnostný program osláv a propagácie Slovenska pokračoval koncertom univerzitných vokálnych telies Scholy cantorum a zboru Benedictus, ako aj sólistickým vystúpením pedagógov a študentov Katedry hudby našej univerzity. „Vybranými hudobnými dielami sme prezentovali tvorbu viac či menej známych slovenských autorov, ako sú Paulín Juraj Bajan, Anton Aschner, Vítazoslav Kubička, Ľuboš Bernáth, Stanislav Šurin či Rastislav Adamko. Predstavili sme aj fragmenty gregoriánskeho chorálu z Levoče a z Košického graduála,“ priblížila dirigentka Scholy cantorum Janka Bednáriková.

Na slávnostnom programe bolo prítomných vyše štyristo hostí, medzi nimi veľvyslanec SR vo Francúzsku Marek Eštok, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Igor Furdík, riaditeľ Národnej banky Slovenska Viliam Ostrožlák, zástupcovia slovenskej ambasády a Kultúrneho

inštitútu vo Francúzsku, veľvyslanec SR pri UNESCO, francúzski, poľski, chorvátski, slovinskí, švajčiarski, mexickí a venezuelskí priatelia SKM a krajanovia nielen z Francúzska, ale aj Nemecka, Švédska a Španielska. Záštitu nad podujatím prevzal predseda NR SR Pavol Paška.

SKM bola založená 15. septembra 1953 na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska a zverenej pod ochranu sv. Cyrila a Metoda, patrónov misie. Počas dlhých rokov existencie sa na mieste duchovných správcov misie vystriedalo šesť kňazov, z ktorých každý bol výraznou osobnosťou, v súčasnosti ju vedie Mons. Imrich Tóth. Duchovné centrum Slovákov v Paríži sa nachádza v kostole Sv. Márie Magdalény (St. Madeleine), ktorý je jedným z najznámejších parížskych chrámov. (Viac informácií o SKM je na <http://www.skmparis.sk>).

Mgr. Ivana Vernusová (redakčne upravené, krátené)

Odpustenie a zmierenie alebo zabudnutie skutkov totality

Predposledný októbrový týždeň hostila košická Teologická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku (TF KU) veľmi vzácnu návštevu. V rámci medzinárodného univerzitného výmenného programu CEEPUS – Politické hodnoty a etika pod vedením prof. Ingebor Gabrielovej, prodekanke Teologickej fakulty Univerzity Viedeň, fakultu navštívil a prednášal na nej prof. Sándor Fazakas, bývalý rektor z Univerzity Debrecín v Maďarsku.

Vedecko-pedagogická CEEPUS aktivita bola založená Združením sociálnej etiky strednej a východnej Európy pre možnú pomoc pri spoločnom štúdiu a udelení doktorandských (PhD.) titulov medzi univerzitami strednej a východnej Európy. Zo Slovenska sú jej členmi Inštitút aplikovanej etiky prof. Alexandra Spesza pri TF KU v Košiciach a bratislavská Teologická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave.

Profesor Sándor Fazakas poslucháčom na TF KU z pohľadu reformovaného vedca, pedagóga a pastora reformovanej cirkvi, ktorý spolupracuje s viacerými významnými teológmi Európy, priblížil tematiku

zmierenia sa s totalitnou minulosťou našich krajín. Ako sa môžeme vyrovnáť s minulosťou, hrôzami dvadsiateho storočia a totalitných režimov, genocídami v Afrike a podobnými negatívnymi udalosťami? Profesor Fazakas ukázal, že dejiny je potrebné rekonštruovať a nie konštruovať. Musíme pravdivo vykladať a hovoriť o minulosti, teda presne tak, ako sa to v skutočnosti stalo, lebo pravda oslobodzuje. Práve týmto spôsobom môžeme dospieť k zmiereniu. Avšak dôležité je, aby sme sa naučili odpúšťať. V každom prípade však nesmieme na minulosť zabudnúť, ale musíme si ju priznať. V konečnom dôsledku – teologicky videné – je aj liturgia Cirkvi stála spomienka na spásanosný čin Krista.

V prednáške sa prof. Fazakas dotkol aj falošných náboženstiev dvadsiateho storočia, medzi ktoré radil nemecký protestantský teológ Dietrich Bonhoeffer napr. fašizmus, amerikanizmus a ruský komunizmus. Tieto náboženstvá chceli zmeniť človeka k lepšiemu, ale v skutočnosti ho ničili. Vidíme, koľko ľudí bolo zabitých v koncentračných táboroch, gulagoch, mnohých prenasledovali, vy-

počúvali a mučili. Ako po všetkých týchto udalostiach jednať? Môžeme vôbec dôjsť k zmiereniu? Hovoríme o subjektívnej alebo o kolektívnej vine?

Boli časy, keď bolo nebezpečné hovoriť aj mlčať. Nesie teda Cirkev zodpovednosť za zločiny spáchané v totalitných režimoch? Vieme, že kňazi boli väznení, mučení, ale vieme aj, že spolupracovali s režimom, aby dosiahli svoj pokoj alebo svoju predstavu o Božom kráľovstve. Boli to časy, kedy bolo nebezpečné hovoriť, lebo hrozilo väzenie, ale bolo aj nebezpečné mlčať, lebo sme potom často ticho spolupracovali a súhlasili s režimom, a tým sme sa stali aj spoluvinníkmi. Kto je teda na vine, za hrôzy spôsobené v minulosti? Na tieto otázky nie je jednoduché odpovedať. Avšak práve cirkvi môžu mnoho vykonať pre zahojenie rozjaterných rán, ak budú ochotné aktívne prispievať k zmiereniu a rastu povolani, ktoré dostali od Stvoriteľa.

Inocent – Mária V. Szaniszló OP, Norbert Szanyi, Inštitút aplikovanej etiky prof. A. Spesza pri TF KU (redakčne upravené, krátené)

Aktívni študenti aj v starobe

Pri príležitosti otvorenia novej Univerzitnej knižnice KU sa koncom októbra stretli v Ružomberku 46 absolventi Univerzity tretieho veku KU, ktorí ukončili štúdium v akademickom roku 2008/2009 až 2012/2013. Viacerí sa do podpory výstavby knižnice zapojili finančnými darmi, zaujímavá teda pre nich bola prehliadka už dokončeného diela.

Program dňa pokračoval prednáškou doc. Róberta Sarku, po ktorej nasledoval slávnostný obed, kde sa absolventi stretli a spomínali na spoločne strávené chvíle pri štúdiu. Absolventi boli veľmi spokojní s podujatím, mali nevšedný zážitok so stretnutia o čom svedčia aj ďakovné maily.

Štúdium na UTV KU sa uskutočňuje v študijnom programe Senior v súčasnej spoločnosti. Okruhy prednášok pre jednotlivé ročníky sú nasledovné: 1. ročník: sociálna práca, sociálne zabezpečenie, formy sociálnej pomoci, sociálne služby, komunitný plán sociálnych služieb, teória starnutia, príprava na vlastné sénium, 2. ročník: ge-

riatria, neurologické ochorenia u seniorov, psychické poruchy u seniorov, výživa vo vyššom veku, senior v rodinnom prostredí, fytoterapia, prvá pomoc, komunikácia v geriatrici, rehabilitácia v geriatrici, 3. ročník: základy spoločenskej etiky, základy psychológie, dobrovoľníctvo, základy rodinného práva, základy občianskeho

práva, záťažové situácie a ich riešenie. Poslucháči UTV KU na prednáškach získavajú veľa nových vedomostí, nadväzujú nové priateľstvá a kontakty a ich život sa stáva plnohodnotnejší.

Ing. Olga Patoprstá, koordinátorka UTV KU

kníhkupectvo DON BOSCO

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA KATOLÍCKEJ UNIVERZITY
HRABOVSKÁ CESTA 1, RUŽOMBEROK

PO-ŠT: 8.30-18.00//PIA: 8.30-15.00//SO: 8.30-12.00

MINIMÁLNA HODNOTA NÁKUPU 20 EUR
NA CELÝ NÁKUP
-13%
Zľavu plátiť iba v kníhkupectve Don Bosco v Ružomberku.
Zľova sa nevzťahuje na predajanie e-kníc, kávu a víno.
Zľova nie je možné kumulovať. Na jeden nákup je možné uplatniť len jeden kupón.

KUPÓN NA ZLAVU
PLATÍ DO 19. 12. 2013

NA VŠETKY KNIHY
SVÄTÉHO OTCA FRANTIŠKA
-16%
Zľovu plátiť iba v kníhkupectve Don Bosco v Ružomberku
na všetky knihy Svätého Otca Františka, alebo ktorých
autormi je Svätý Otec František. Zľova sa nevzťahuje na
e-kníc. Zľova nie je možné kumulovať. Na jeden nákup je
možné uplatniť len jeden kupón.

KUPÓN NA ZLAVU
PLATÍ DO 19. 12. 2013

NA VŠETKY KNIHY S LOGOM
YDAVATEĽSTVA DON BOSCO
-20%
Zľovu plátiť iba v kníhkupectve Don Bosco v Ružomberku.
Zľova sa nevzťahuje na predajanie e-kníc. Zľova nie je
možné kumulovať. Na jeden nákup je možné uplatniť len
jeden kupón.

KUPÓN NA ZLAVU
PLATÍ DO 19. 12. 2013

HĽADÁTE ODPOVEDE NA TIETO OTÁZKY?

- ▶ Ako sa rozprávať s deťmi o sexualite?
- ▶ Vieme, čo prijímame v Eucharistii?
- ▶ Ako správne meditovať Sväté písmo?
- ▶ Ako prijať vlastné utrpenie a vnútorné tmy?
- ▶ Ako vyzerá nová evanjelizácia očami pápeža Františka?
- ▶ Ako používať internet, aby nás nezotročil?
- ▶ Aký je postoj Cirkvi k homosexualite?
- ▶ Ako narábať s talentmi a budovať zdravé sebavedomie?
- ▶ Ako pripraviť a naplňovať osobný projekt života?
- ▶ Aké sú úlohy a hodnoty pravého otcovstva?
- ▶ Kresťanská modlitba alebo východná meditácia?
- ▶ Ako sa naučiť dobre sviatosťne žiť?

PREDPLAŤTE SI EDÍCIU VIERA DO VRECKA
A KAŽDÝ MESIAC VÁM ZAŠLEME JEDNU KNIHU.

12 OTÁZOK
12 KNIŽIEK
12 EUR

AKÉ VÝHODY ZÍSKATE?

V cene predplatného je už aj poštovné.
Ušetríte až 6,50 EUR oproti nákupu v predajnej sieti.
Získavate zľavu 12 % na každý nákup na www.donbosco.sk.
Mimoriadne zľavy až 20 % na tituly vydavateľstva Don Bosco.

PREDPLATNÉ EDÍCIE VIERA DO VRECKA

MENO A PRIEZVISKO:

ADRESA:

E-MAIL: TELEFÓN:

Vyplnením týchto údajov súhlasím s použitím osobných údajov na marketingové účely a pre poskytovanie zliav na produkty vydavateľstva DON BOSCO
a tieto nebudú poskytnuté tretím osobám. Vaše osobné údaje môžete nechať kedykoľvek zmeniť alebo vymazať.

DARČEK
NA CELÝ
ROK

Vyplnenú objednávku môžete odo-
vzdať v kníhkupectve Don Bosco
alebo zaslať na adresu: **Vydava-
teľstvo Don Bosco, Miletičova 7,
821 08 Bratislava.**